

Effektiv kommunikasjon av noteopplysninger

En kvalitativ studie av hva norske, børsnoterte selskaper anser som effektiv kommunikasjon av noteopplysninger i årsregnskapet

Afsaneh Nafari & Torstein Aga

Veileder: Kjell Ove Røsok

Selvstendig arbeid, Masterstudiet i regnskap og revisjon,
Finansregnskap

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

I de siste tiårene har omfanget av regnskapene som bruker de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS) vært økende, og det trekkes frem at det eksisterer et Disclosure Problem. Utviklingen bærer preg av økt bruk av boilerplate og repetisjon av informasjon. Den internasjonale standardsetteren (IASB) er enige i problematikken, og trekker frem at regnskapets innhold ikke kommuniseres effektivt nok. Notene utgjør en vesentlig del av regnskapet, og effektivisering av disse vil være et fornuftig utgangspunkt for å begrense utviklingen. I lys av dette har oppgaven hatt som formål å utforske hva regnskapsprodusenter anser som effektiv kommunikasjon av noteopplysningene.

Vi har gjennomført en kvalitativ studie der vi har intervjuet sentrale personer i utformingen av årsregnskapet i norske, børsnoterte selskaper. Funnene våre viser at de er enige i den omtalte utviklingen. Knyttet opp mot noteopplysninger ser de en begrenset nytte av disse, spesielt i årsregnskapet, og kvartalsrapportene trekkes frem som en viktigere kommunikasjonskanal. Videre er det slik at produsentene får lite tilbakemeldinger fra brukerne sine, og som konsekvens kun har en generell oppfattelse av hvem de er. Dette er uheldig, da det gjør det vanskeligere å tilpasse notene brukernes informasjonsbehov og dermed reduserer notenes relevans. Det ble så trukket frem at produsentene har frihet til å utforme notene, men at denne friheten blir begrenset av revisors håndhevelse. Likevel har de iverksatt ulike tiltak for å effektivisere kommunikasjonen av notene. Til slutt trekkes standardene og språket til IFRS frem som tungt og teknisk, og begrensende for kommunikasjonen. Dagens situasjon er det dermed slik at det å høre på revisor, følge minstekravene i standardene, samt droppe de skjønnsmessige vurderingene, fort blir den mest kostnadseffektive måten å utarbeide notene på.

Forord

Denne masteroppgaven er et resultat av det selvstendige arbeidet i hovedprofilen Regnskap og Revisjon ved Norges Handelshøyskole. Oppgaven tilsvarer 30 studiepoeng og ble påbegynt i august 2019 og avsluttet i desember samme år. Arbeidet med masteroppgaven har både vært utfordrende og tidskrevende, men samtidig gitt oss verdifull innsikt i hvilke tanker våre fremtidige klienter har om tematikken vi har valgt å fordype oss i. Dette har ikke bare vært lærerikt, men det har også gitt oss større respekt for regnskapet og alle menneskene involvert i arbeidet.

Denne utredningen ville ikke vært slik den er nå, dersom veileder ikke hadde støttet oss gjennom hele prosessen. Vi vil derfor rette en stor takk til vår veileder, Kjell Ove Røsok, for gode innspill og raske tilbakemeldinger. Videre ønsker vi å takke Finn Kinserdal for inspirasjon og hjelp til å komme i gang med utredningen. Vi vil også takke alle våre eksperter som satte av tid til intervju, til tross for en hektisk periode i tredjekvartalsrapporteringen. Uten deres bidrag hadde oppgaven vært mangelfull og meningsløs. Deres innspill har ført til at vi har fått økt forståelse for standardene og implementeringen av disse i praksis.

Til slutt ønsker vi å takke våre nærmeste for all støtte, tid og omtanke de har gitt oss under prosessen. Vi er veldig takknemlige for å ha dere og setter utrolig stor pris på alt dere har gjort for oss under en tid preget av stress, hardt arbeid og lite tid. Vi er utrolig glad i dere og er heldige som har dere!

Bergen, 13. desember 2019

Afsaneh Nafari

Torstein Aga

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	6
2. TEORI.....	9
2.1 KOMMUNIKASJON AV REGNSKAPSINFORMASJON	9
2.1.1 <i>Konseptet om beslutningsnyttighet</i>	9
2.1.2 <i>IASB</i>	11
2.2 EFFEKTIV KOMMUNIKASJON	12
2.2.1 <i>Hva menes med begrepet effektiv?</i>	12
2.2.2 <i>Effektiv monologisk kommunikasjon</i>	13
2.2.3 <i>IASB og effektiv kommunikasjon</i>	14
2.2.4 <i>Kost-nytte dilemmaet</i>	16
2.3 IASBs TILTAK FOR EFFEKTIVISERING AV NOTEOPPLYSNINGENE	18
2.3.1 <i>Presentasjonsprinsipper</i>	19
2.3.2 <i>Vesentlighet</i>	21
2.4 OPPSUMMERING	22
3. METODE	24
3.1 VÅRT ETISKE OG JURIDISKE ANSVAR.....	24
3.2 FORSKNINGSTILNÆRMING.....	24
3.2.1 <i>Valg av forskningsdesign</i>	24
3.2.2 <i>Metode for datainnsamling</i>	25
3.2.3 <i>Datainnsamling</i>	27
3.3 GJENNOMFØRING OG STRUKTURERING	28
3.3.1 <i>Gjennomføringen av intervjuene</i>	28
3.3.2 <i>Strukturering av funnene</i>	29
4. FUNN	30
4.1 BRUKERNES INFORMASJONSBEHOV	30
4.2 EFFEKTIV KOMMUNIKASJON AV NOTENE	31
4.2.1 <i>IASB – Relevans og dekkende fremstilling</i>	32
4.2.2 <i>IASB – Sammenlignbarhet og forståelighet</i>	33
4.2.3 <i>Hva mener selskapene med effektiv kommunikasjon?</i>	35
4.2.4 <i>Kost og kost-nytte vurderinger</i>	37
4.2.5 <i>Tiltak for effektivisering av notene</i>	38
4.3 INFORMASJONSFORMIDLINGSPROBLEMET OG ANDRE UTFORDRINGER.....	39
4.3.1 <i>Informasjonsformidlingsproblemet</i>	40
4.3.2 <i>IASBs tiltak for effektivisering</i>	41

4.3.3	<i>Utfordringer med IFRS</i>	43
5.	KONKLUSJON	46
6.	APPENDIKS	49
6.1	INTERVJUGUIDE	49
	LITTERATURLISTE	51

1. Innledning

Det har lenge vært rettet kritikk mot at noteopplysninger i det internasjonale regnskapsregelverket (IFRS) er for omfattende og tungt leselig for brukerne (ICAEW, 2013). Problemet har fått mange ulike begreper i løpet av årene, og uttrykkene *disclosure problem*, *disclosure overload* og *excess baggage* (ICAEW, 2013; Kvifte & Hansen, 2014) er gjengangere i miljøet.

En undersøkelse utført av Deloitte (2012) viser at gjennomsnittlig lengde på årsrapporter hos børsnoterte selskaper har økt i takt med forbedret teknologi. De så en fordobling av informasjon i en tidsperiode på 16 år, der de allerede i 2012 fryktet at dette ville bli et økende og langsiktig problem. Undersøkelser av implementeringen i Australia viser at IFRS har medført at noteopplysningene i regnskapet har blitt betydelig lenger enn tidligere (Cheung & Lau, 2016). I New Zealand er resultatene tilsvarende, der innføringen har resultert i et mer omfattende regnskap grunnet flere noteopplysninger og økt bruk av tabeller (Richards & van Staden, 2015).

Ernst & Young (EY) refererer til «The disclosure problem» som bruk av mekanisk tilnærming¹, for mye repetisjon av informasjon og betydelig økning av volumet av noteopplysninger (EY, 2014, s. 2). Den internasjonale standardsetteren (IASB) er enige i kritikken, og fremlegger utfordringer vedrørende måten noter blir kommunisert i dag (IASB, 2017a, pkt. 1.5). Utfordringene er at notene inneholder for mye irrelevant informasjon og informasjonen blir ineffektivt kommunisert. IASB sine viktigste tiltak for å forbedre notekommunikasjonen har vært prosjektet *Better Communication*. Dette har resultert i et syvende kapittel, *Presentation and Disclosure*, i det reviderte rammeverket fra 2018, samt et *Disclosure Initiative*. Initiativet er bestående av seks delprosjekter, og har som formål å effektivisere måten regnskapsinformasjon kommuniseres (Deloitte, 2019a). Per i dag er fire av prosjektene ferdigstilt.

Hvorfor er det så mye fokus på noteopplysningene i regnskapet, og er de viktige? I en spørreundersøkelse (Kvifte, Oppi, & Hansen, 2014) utført av EY og Norske Finansanalytikernes Forening (NFF), spurte de til sammen over 300 investorer, økonomisjefer

---

¹ Såkalt «boilerplate»

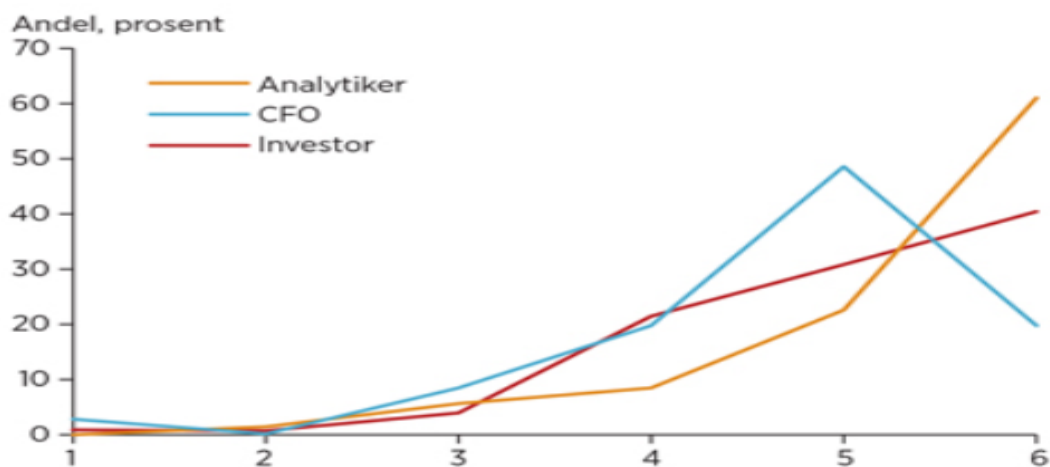
(CFOer) og analytikere om å rangere de ulike bestanddelene i årsrapporten og årsregnskapet. Formålet var å få innsikt i nytteverdien av de ulike delene. Resultatet oppsummerer kort respondentenes vurderinger:

	Gjennomsnitt	Median
Noter	5,1	5
Balanseoppstilling	4,8	5
Resultatoppstilling	4,7	5
Kontantstrømoppstilling	4,7	5
Ledelsesrapportering (utover årsberetningen)	4,1	4
Egenkapitaloppstilling	4,1	4
Årsberetningen	4,0	4

Figur 1 - Angir nytteverdien til årsrapportens bestanddeler, der 6=svært nyttig og 1=ikke nyttig (Kvifte et al., 2014)

Resultatene i spørreundersøkelsen indikerer at noteopplysningene har stor verdi for respondentene. Dette viser at notene er en sentral kommunikasjonskanal i regnskapet - både for økonomisjefene (CFO), analytikerne og investorene (Kvifte et al., 2014). Notene brukes primært til å kommunisere tilleggsopplysningene. I tillegg gir de produsentene mulighet til å rette fokus på vesentlige hendelser som har skjedd i løpet av året (IAS 1.112).

Videre viser spørreundersøkelsen at 60% av analytikerne og 40% av investorene anser notene som «svært nyttig», mens kun 20% av CFOene mener det samme (se figur 2). Hvorfor anser økonomisjefen nytten av notene å være lavere enn det analytikerne og investorene mener?

Figur 2 - analytiker, investor og CFO sitt syn på notenes nytteverdi, der 6=svært nyttig og 1=ikke nyttig (Kvifte, Oppi, & Hansen, 2014)

I lys av dette er vi interessert i å utforske hvilke tanker regnskapsprodusentene har vedrørende utarbeidelsen av notene, og velger følgende problemstilling for oppgaven:

«Hva anser norske, børsnoterte selskaper som effektiv kommunikasjon av noteopplysninger i årsregnskapet?»

Hensikten med oppgaven er ikke å rette fokus på hva som er «gode» eller «dårlige» noteopplysninger, men belyse hva regnskapsprodusenter anser som *effektiv kommunikasjon* av sine noteopplysninger. Selv om det har blitt rettet mye kritikk mot den såkalte boilerplate-tilnærmingen, kan det likevel bli sett på som en hensiktsmessig form for kommunikasjonsformidling av enkelte regnskapsprodusenter. Poenget blir derfor å undersøke hvorfor regnskapsprodusentene presenterer sine noteopplysninger slik de gjør, og om de anser sin måte å presentere noteopplysningene som effektive.

Oppgaven har et klart fokus på IFRS-regnskapet og IASB som standardsetter. Vi tar derfor utgangspunkt i børsnoterte selskaper, da konsernregnskapet som utarbeides av slike selskaper er pålagt IFRS. Videre har den begrensede tiden resultert i at vi har valgt å avgrense oppgaven til notene i årsregnskapet, og unnlater derfor å se på notene i kvartals- og halvårsrapportene. Vi velger også å avgrense oppgaven til hvordan notene blir kommunisert per dags dato, og ser ikke på det digitale aspektet og hvordan fremtidens teknologi vil kunne påvirke kommunikasjonen i notene.

Disclosure-begrepet blir brukt av IASB om regnskapsopplysninger generelt, men vi velger i større grad å knytte begrepet opp mot noteopplysningene. Dette er ikke helt presis anvendelse av begrepet, men grunnet oppgavens fokus på noteopplysninger foretar vi denne avgrensningen.

---

2. Teori

2.1 Kommunikasjon av regnskapsinformasjon

For å få en forståelse av hvordan informasjonen i noteopplysningene kommuniseres effektivt, må en starte med å ta et skritt tilbake og se på kommunikasjon av regnskapsinformasjon som helhet. Kommunikasjon av informasjon er et komplekst område, da det omhandler alt fra hvordan et budskap avleveres fra senderen til det kognitive som tar sted i hodet på mottaker. Innenfor økonomiens verden finnes det flere tilnærminger på området, men grunnet oppgavens begrensede omfang velger vi å fokusere på en teori som baserer seg på beslutningsnyttighet. Teorien om den beslutningsnyttige tankegangen fikk økt tyngde da standardsetterorganet i USA (FASB) og IASB valgte å basere sine konseptuelle rammeverk på konseptet (FASB, 1973, pkt. 32-37; IASC, 1989, pkt. 12). Det beslutningsnyttige konseptet sier at regnskapsinformasjon skal kommuniseres på en slik måte at det *hjelper brukerne i å ta gode avgjørelser*.

2.1.1 Konseptet om beslutningsnyttighet

Før 1960-tallet led regnskapsbransjen under mangelen på grunnleggende regnskapskonsepter (Scott, 2015, s. 4-5). Forskningen frem til dette tidspunktet handlet hovedsakelig om hvilket regnskapskonsept som var å anse som «best», og ytterpunktene var regnskapsføring basert på virkelig verdi eller på historisk kost (Georgiou & Jack, 2011). Under denne perioden dukket Arrows umulighetsteorem (1963) opp. Teoremet er sentral innenfor teorien om sosiale valg, og sier at det er umulig å sette sammen rangeringene av individuelle samfunnsmedlemmer til en felles sosial preferanse, uten at dette bryter med rimelige forutsetninger. Knyttet opp mot regnskapsføring er implikasjonene av teoremet at det ikke finnes perfekte eller riktige regnskapskonsepter, da ingen konsepter vil kunne tilfredsstillе alle de spesifikke regnskapsbrukernes preferanser. Konseptet ble nevnt i boken *A statement of basic accounting theory* (AAA, 1966), som sa at regnskapsføringsteori må bestå av et sett med sammenhengende konsepter og pragmatiske prinsipper som til sammen utgjør et referanserammeverk.

Slike og tilsvarende teorier som dukket opp i løpet av 1960-tallet la grunnlaget for konseptet om beslutningsnyttighet (Scott, 2015, s. 5-6). Fokuset skulle ikke lenger være på at fremstillingen var riktig, men at fremstillingen skulle være slik at den ga beslutningsnyttig

informasjon til brukerne av regnskapet. Konseptet fikk en styrket posisjon i teorien da det ble nevnt i en rapport av Trueblood Commission (AICPA, 1973), som poengterte viktigheten av å være bevisst brukernes behov.

Ved anvendelse av konseptet om beslutningsnyttighet er det hovedsakelig to spørsmål man må ta stilling til:

1. Hvem er brukerne av regnskapet?
2. Hvilket informasjonsbehov har brukerne?

For å utarbeide beslutningsnyttig informasjon er det avgjørende å vite hvem regnskapsinformasjonen skal kommuniseres til. Tilsvarende som interessentene til en bedrift, vil brukerne av regnskapet utgjøre en rekke ulike grupper (Jones, 2013, kap. 2). Slike grupper kan utgjøre alt fra investorer og kreditorer til myndighetene og samfunnet som helhet. Når man først vet hvem som utgjør disse gruppene, kan man gjennom forståelsen av beslutningsproblemerne deres få innsikt i hvordan gjøre informasjonen beslutningsnyttig. Informasjonen bør da tilpasses til en eller et lite utvalg av gruppene, og ha som formål å tilfredsstille det spesifikke utvalgets informasjonsbehov. En slik tilpasning vil forbedre beslutningstakingen og gjøre regnskapet mer *nyttig* (Scott, 2015, s. 73). Dilemmaet vil da være hvilken av gruppene som utvelges som primærgruppen regnskapet hovedsakelig skal være rettet mot.

Avgjørelsen av hvilken informasjon som kommuniseres til brukerne vil være en vanskelig eksersis. Anvendt på kommunikasjon av regnskapsinformasjon, får vi fra teorien om rasjonelle valg (Coleman, 1994) at brukernes informasjonsbehov vil være tilgang på den regnskapsinformasjon, som har potensiale til å endre deres subjektive forventninger om selskapets fremtidige avkastning. Teorien forutsetter at brukerne er rasjonelle i oppdateringen av forventningene sine og skiller seg fra beslutningsteorien, som tar for seg hvordan valg blir tatt under usikkerhet (Hansson, 2005). Videre fra konseptet om *informativeness* (Scott, 2015, s. 78-82) får vi at dersom regnskapet skal være informativt, så må regnskapsinformasjonen være av høy kvalitet, transparent og presis. Har ikke regnskapet disse egenskapene vil brukeren i mindre grad stole på informasjonen, og ikke anse den som pålitelig.

Dette fører videre til konseptene pålitelighet og relevans, der begge er sentrale innenfor den beslutningsnyttige tilnærmingen. Relevant informasjon er informasjon som utgjør en forskjell ved beslutningstaking, mens pålitelighet knytter seg til hvor dekkende informasjonen

---

representerer det den har til hensikt å representere (FASB, 1980, s. 3). Innenfor regnskapsføring vil pålitelighet henge tett sammen med historisk kost, mens relevans knyttes nærmere virkelig verdi (Bricker & Chandar, 2012). Ved utarbeidelse av beslutningsnyttig informasjon må man ta stilling til avveiningen mellom pålitelighet og relevans, der økning av den ene kan gå på bekostning av den andre.

2.1.2 IASB

Etter hvert som de ulike teoriene i løpet av 1900-tallet fikk rotfeste, ble det enighet om at ingen enkelte regnskapskonsepter var å foretrekke fremfor et annet. FASB og IASB tok konseptet om beslutningsnyttighet i betraktning ved utarbeidelsen av hver sitt konseptuelle rammeverk. Rammeverket til FASB var i utviklingsfasen allerede i 1973 (Gore, 1992), mens IASB sitt første rammeverk kom ut i 1989 (IASC). Kjernen i rammeverkene var at informasjonen skulle være beslutningsnyttig for brukerne.

Målet med IFRS er å tilby et internasjonalt regnskapsspråk for hvordan regnskapsprodusentene skal utarbeide og kommunisere innholdet i regnskapene sine. IFRS er et viktig bidrag til globaliseringen, da det blant annet tilrettelegger for investeringer på tvers av landegrenser (IFRS Foundation, 2019). Det konseptuelle rammeverket er grunnpilaren i IFRS. Rammeverket skal blant annet bistå IASB ved utvikling av nye standarder, utarbeidelse av konsistente regnskapspolicyer og hjelpe alle parter med å forstå og tolke standardene (IASB, 2018a, SP1.1).

I det konseptuelle rammeverket legges det frem at formålet med regnskapet er å «tilby nyttig informasjon til gjeldende og potensielle investorer, utlånere og andre kreditorer (...)», slik at disse kan ta valg på bakgrunn av regnskapet (IASB, 2018a, pkt. 1.2). Fra formålet får vi vite at IASB anser investorer og andre kapitaltilbydere som primærbrukerne av regnskapet, og valgene involverer hvorvidt disse skal tilby ressurser til selskapet. I rammeverket står det videre at primærbrukerne trenger informasjon om hvordan ledelsen og styret forvalter enhetens ressurser (IASB, 2018a, pkt. 1.4). Informasjonen som kommuniseres skal omhandle «størrelsesorden, tidspunkt og usikkerhet» knyttet til enhetens fremtidige kontantstrømmer (IASB, 2018a, pkt. 1.3). Det IASB har valgt ut som sine primære karakteristika i rammeverket

er *relevans og dekkende fremstilling*² (IASB, 2018a, pkt. 2.5), mens de sekundære karakteristikene er sammenlignbarhet, verifiserbarhet, aktualitet og forståelighet (IASB, 2018a, pkt. 2.23). Karakteristikkene er en viktig del av rammeverket, og vil trekkes frem senere i oppgaven.

2.2 Effektiv kommunikasjon

Til nå har vi sett på den beslutningsnyttige tilnærmingen, samt koblet dette opp mot IASB sitt rammeverk. I denne delen går vi nærmere inn på hva som menes med effektiv kommunikasjon av noteopplysningene. Vi starter med å avklare hva vi mener med begrepet effektiv, før vi ser på hva IASB og relevant teori legger i effektiv kommunikasjon.

2.2.1 Hva menes med begrepet *effektiv*?

Før vi går nærmere inn på hva vi mener med *effektiv kommunikasjon*, er det nødvendig å trekke frem begrensningene i det norske språket. På engelsk skilles det mellom begrepene *effective* og *efficient*, hvor man på norsk kun har oversettelsen *effektiv*. Begrepet *effective* brukes gjerne for å beskrive noe som gir det resultatet man ønsker seg (Cambridge Dictionary, 2019). I denne sammenheng vil effektive noteopplysninger bety noteopplysninger som gir den informasjonen de har til hensikt å gi. Begrepet har sitt bruksformål, men i vår diskusjon av effektiv kommunikasjon så mener vi at denne betydningen ikke er dekkende. Vår diskusjon av effektiv knytter seg også opp mot begrepet *efficient*. Med *efficient* menes noe som fungerer raskt og organisert (Cambridge Dictionary, 2019), der det ønskede resultatet skal oppnås på en god og hensiktsmessig måte.

Efficient har et klart kostnadselement knyttet til seg, da det ved tilgang på begrensede ressurser vil være ønskelig med best mulig utnyttelse av disse (Etzioni, 1964). I et selskaps jag etter *efficiency* må man være klar over at dette kan gå på bekostning av *effectiveness* (Cadden & Leuder, 2012, kap. 13). Knyttet opp mot kommunikasjon av noteopplysninger må selskapene passe på at kommunikasjonseffektiviserende tiltak ikke går utover formålet med noten. Hva er vel poenget med en note som blir kommunisert på en rask og effektiv måte, dersom noten ikke forklarer det den har til hensikt å forklare? Med dette i bakhodet tolker vi effektiv

---

² Vår oversettelse av det engelske begrepet «faithfull representation»

---

kommunikasjon av noteinformasjon på følgende måte: *Med effektiv kommunikasjon av noteinformasjon menes den kommunikasjonen som gir den mest hensiktsmessige informasjonen for de tiltenkte brukerne, uten at dette medfører unødig sløsing av selskapets ressurser og uten at det skal gå på bekostning av notens formål.*

2.2.2 Effektiv monologisk kommunikasjon

Uansett yrke er kommunikasjon, enten det er skriftlig eller muntlig, en nødvendig ferdighet. Dette gjelder også for regnskapsfører hvor utarbeidelse av regnskap ikke bare består av identifisering, akkumulering, måling og analyse av informasjon, men også kommunikasjonen av denne informasjonen til brukerne (AICPA, 1992, s. 3). Ved kommunikasjon av noteopplysninger må regnskapsprodusenter være påpasselige med at kun relevant informasjon kommuniseres. Dette fordi notene, som regnskapets primære kanal for kommunikasjon av tilleggsopplysninger (Kvifte et al., 2014), gir regnskapsprodusenten mer frihet hva gjelder struktur, design og til en viss grad innhold, enn resten av årsregnskapet.

Kommunikasjonen i regnskapet er en enveisprosess, da retningen på informasjonsflyten i årsregnskapet er utelukkende fra selskapet til dets brukere (Grunig & Hunt, 1984). Regnskapet utarbeides i et skriftlig format, og primærbrukerne vil i stor grad bli sett på som passive mottakere. Slik kommunikasjon kalles monologisk kommunikasjon (Brennan & Merkl-Davies, 2018), og har noen iboende utfordringer. En utfordring er at brukerne ikke kan være delaktige i selve kommunikasjonen, som eksempelvis digitale kommunikasjonskanaler åpner opp for. En annen utfordring er at informasjonen kommuniseres på standardformat, uten å kunne tilpasses spesifikke brukeres behov. Hvordan skal regnskapsprodusentene da kommunisere frem budskapet i noteopplysningene på en effektiv måte? Forskning på området viser at nøkkelen til effektiv monologisk kommunikasjon er gjennom å presentere informasjonen *lesbart* (Brennan & Merkl-Davies, 2018; Cornelissen, 2014; Isenmann, Bey, & Welter, 2007).

Selv om den nøyaktige definisjonen av lesbarhet varierer, er det generell enighet om at lesbarhet referer til hvor enkelt leseren kan behandle, handle ut ifra og forstå skrevet tekst (Bonsall, Leone, Miller, & Rennekamp, 2017). Når det gjelder lesbarhet i finansiell informasjon, ga Securities and Exchange Commission (SEC, 1998) noen spesifikke retningslinjer regnskapsprodusenter kan benytte; unngå skriving av overflødige og abstrakte ord, juridiske og økonomiske sjargonger, unødvendige detaljer, lange setninger og uleselig

design og layout. I Storbritannia identifiserte Financial Reporting Council (FRC, 2015) overordnede prinsipper for effektiv finansiell kommunikasjon, der det ble underbygget at kommunikasjonen skal ta utgangspunkt i brukernes behov. IASB (2017a) har også utviklet prinsipper for effektiv kommunikasjon, som blir presentert senere. Prinsippene til FRC og IASB er tett knyttet opp mot lesbarhet, da de hovedsakelig fokuserer på kvaliteten på selve skrivingen.

I forhold til temaet lesbarhet viser en undersøkelse (Baskerville & Evans, 2011) gjennomført i Skottland til problemer ved oversettelsen av IFRS til ulike språk. Ulike land har forskjellig språkstruktur, som medfører at ord blir uttrykt annerledes avhengig av språk, og bokstavelig oversettelse er tilnærmet umulig. Et godt eksempel i denne sammenheng er uttrykket *faithful representation* som ble publisert av IASB i 2010 (2018b, pkt. BC2.21), som til den dag i dag ikke har fått en offisiell norsk oversettelse. Konsekvensene av dette er at IASBs tiltenkte mening med begrepet ikke blir fanget opp av regnskapsprodusentene. Ord og uttrykk kan bli benyttet på en upresis og ineffektiv måte, som kan redusere regnskapet og notenes lesbarhet.

2.2.3 IASB og effektiv kommunikasjon

I rammeverkets kapittel syv skrives det følgende om effektiv kommunikasjon: «Effektiv kommunikasjon av regnskapsinformasjon bidrar med å gjøre informasjonen mer relevant og bidrar til en dekkende fremstilling av en enhets eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Det skal også forbedre regnskapsinformasjonens forståelighet og sammenlignbarhet» (IASB, 2018a, pkt. 7.2).

IASB starter med å nevne de primære kvalitative karakteristikene relevans og dekkende fremstilling. Karakteristikkene er en sentral del av IASB sin tolkning av det beslutningsnyttige konseptet, der det blir trukket frem at det kan eksistere en avveining mellom disse (IASB, 2018a, pkt. 2.22).

Relevans

Relevant informasjon er etter IASB sin definisjon den informasjonen som er egnet til å påvirke de tiltenkte brukernes valg (IASB, 2018a, pkt. 2.6). Dersom informasjon ikke påvirker en spesifikk bruker, medfører nødvendigvis ikke dette at informasjonen er irrelevant. Dette da relevansbegrepet er knyttet opp mot de tiltenkte brukerne og ikke etterlevelsen av brukerspesifikke krav. Relevant informasjon kan ha prediksjonsverdi, bekreftende verdi eller begge (IASB, 2018a, pkt. 2.7). Finansiell informasjon har prediksjonsverdi dersom det kan

---

brukes til prognoseformål (IASB, 2018a, pkt. 2.8). Begrepet må ikke forveksles med forventningsverdi eller lignende statistiske begreper (IASB, 2018b, pkt. BC2.17). Med bekreftende verdi menes informasjon som kan brukes i kontrollformål, hovedsakelig til evaluering av ledelsens resultater (IASB, 2018a, pkt. 2.9).

IASB sin definisjon av relevant informasjon virker å være tett knyttet opp mot teorien om rasjonelle valg (Coleman, 1994). Fra denne teorien kommer det frem at regnskapsinformasjon skal være egnet til å endre en brukers valg, og etter IASB sin mening må informasjonen være relevant for å ha denne egenskapen.

Dekkende fremstilling

Dekkende fremstilling ble innført første gang i det konseptuelle rammeverket fra 2010 (IASB, 2018b, pkt. BC2.21), og overtok for pålitelighet. Bakgrunnen for endringen var at IASB følte begrepet ble feiltolket av regnskapsprodusentene (IASB, 2018b, pkt. BC2.25), samt at begrepet kunne skape forvirring da det også er en del av innregningskriteriene for eiendeler (IAS 16.7b; IAS 38.21b).

For å gi en dekkende fremstilling må regnskapet representere de relevante økonomiske forhold, i tillegg til å fremstille substansen til forholdene (IASB, 2018a, pkt. 2.12). Skal man oppnå perfekt pålitelig fremstilling av informasjon, innebærer dette at informasjonen er *komplett, nøytral og feilfri* (IASB, 2018a, pkt. 2.13). Med komplett menes at all informasjon som er nødvendig for brukernes forståelse av et regnskapsforhold er inkludert (IASB, 2018a, pkt. 2.14). En nøytral fremstilling er en fremstilling uten skjevhet og partiskhet (IASB, 2018a, pkt. 2.15), der en må ta stilling til forsiktighetsprinsippet. Dog poengterer IASB at målet ikke er å ubegrunnet tilstrebe forsiktighet (IASB, 2018a, pkt. 2.16). Regnskapsinformasjon som er helt feilfri er selvfølgelig umulig å fremstille. Med feilfri informasjon menes informasjon som har blitt valgt ut og anvendt på en feilfri måte (IASB, 2018a, pkt. 2.18).

Sammenlignbarhet og forståelighet

Etter IASB sin oppfatning handler ikke effektiv kommunikasjon kun om relevans og dekkende fremstilling, men også om forståelighet og sammenlignbarhet. Disse er to av de sekundære karakteristikkene (IASB, 2018a, pkt. 2.23), og har som formål å *forbedre* regnskapsinformasjonen etter at de primære karakteristikkene har blitt anvendt.

Med forståelighet menes det at informasjonen er klassifisert, karakterisert og presentert på en tydelig og presis måte (IASB, 2018a, pkt. 2.34). Hovedgrunnen til at forståelighet er tatt med

som et eget kvalitetskrav er for å poengtere at dersom regnskapsprodusenter presenterer kompleks og vanskelig regnskapsinformasjon, skal informasjonen presenteres slik at den blir enklere å forstå (IASB, 2018a, pkt. 2.35). IASB krever riktignok at brukerne har en viss regnskapsforståelse og er villige til å sette seg inn i regnskapets innhold (IASB, 2018b, pkt. BC2.69). Sammenlignbarhet bidrar til å gjøre det enklere for brukerne å identifisere og forstå likheter og forskjeller i regnskapsinformasjon (IASB, 2018a, pkt. 2.25). Dersom informasjonen skal være sammenlignbar må metodene som er lagt til grunn være konsistente fra periode til periode for et selskap, eller mellom flere selskaper for en gitt periode (IASB, 2018a, pkt. 2.26). Økt sammenlignbarhet vil gjøre informasjonen mer nyttig for brukerne, da dette bistår brukerne med valg om hvorvidt de skal kjøpe, selge eller holde på investeringene sine i selskapet (IASB, 2018a, pkt. 2.24).

Likt som relevans og dekkende fremstilling vil det også kunne eksistere en avveining mellom forståelighet og sammenlignbarhet. Ved å gjøre informasjonen mer forståelig, gjennom eksempelvis bruk av mer enhetsspesifikk informasjon, kan dette medføre at informasjonen blir mindre sammenlignbar på tvers av selskaper.

2.2.4 Kost-nytte dilemmaet

Kostnadselementet ligger sentralt i efficiency-begrepet og vil derfor vie plass til temaet. Fra bedriftenes perspektiv eksisterer det et kost-nytte dilemma, der vurderinger over mengden informasjon som bør kommuniseres, tidsforbruket i utformingen av notene og kommunikasjonen med revisor er gjeldende. Kommunisering av informasjon øker transparentheten og vil kunne øke investeringer i selskapet. Men ved formidling av *for* mye informasjon øker sannsynligheten for at bedriftssensitiv informasjon slipper ut, og svekke eventuelle konkurransefortrinn i markedet.

Sensitiv informasjon

Teorien om proprietære kostnader sier at selskaper vil begrense hvor mye informasjon de utgir i regnskapet grunnet de proprietære kostnadene som oppstår (Darrough & Stoughton, 1990; Dye, 1986; Verrecchia, 1983; Wagenhofer, 1990). Med proprietære kostnader menes de kostnadene som oppstår ved at konkurrenter og andre parter får tak i bedriftssensitiv informasjon. Knyttet opp mot kommunikasjonen i notene vil selskaper ha incentiver til å formidle noteinformasjon frem til de proprietære ulempene utligner fordelene.

I analyse av Verrecchia (1983) blir det sett på samspillet mellom ledelsen og investorer knyttet opp mot hvor mye informasjon ledelsen skal gå ut med. Både ledelsen og investorer anses å være rasjonelle. På den ene siden må ledelsen ta stilling til hvordan investorene vil reagere dersom ledelsen velger å tilbakeholde informasjon. På den andre siden må investorene vurdere hvilke motiver ledelsen har til å holde informasjon tilbake. Investorene vil være usikker på om selskapet tilbakeholder informasjon fordi det er «dårlig nytt», eller fordi kostnaden med å gå ut med informasjonen er stor. Usikkerheten medfører at investorene reagerer mer negativt enn de ellers hadde gjort dersom slike kostnader ikke hadde eksistert. Ved kommunikasjon av noteinformasjon må ledelsen derfor tenke over hvordan eventuell tilbakeholdelse av informasjon kan oppfattes blant brukerne. Videre konkluderte Stoughton og Darrough (1990) med at antallet rivaler og størrelsene på disse er korrelert med kostnaden av å gå ut med proprietær informasjon³. Vedrørende konkurranse viser nyere forskning at peers-påvirkning kan resultere i at selskaper utvikler egne praksiser innad i en bransje (Yupeng, Zheng, & Ying, 2018). Tilpasninger med egne bransjepraksiser kan være en måte for selskapene å unngå dilemmaet over hvor mye informasjon de skal ut med.

Tid

En annen kostnadsfaktor er tidselementet. Publiseringen av årsregnskapet er en omfattende prosess som krever tid. Hvor effektivt økonomiavdelingene i de ulike selskapene utarbeider årsrapporten, er avgjørende for hvor lang tid prosessen tar, hvor god kvaliteten på informasjonen er og mengden informasjonen som velges å gis ut. I en undersøkelse gjort av Deloitte (2019b) svarte 26% av virksomhetene at de brukte ni dager eller mer på å stenge hovedbok for føringer, og ved utarbeidelsen av finansielle rapporter oppgir selskapene at de bruker 19 dager eller mer på prosessen. Regnskapsavslutningsprosessen er ofte manuell, noe som statsautorisert revisor Magnus Flatland (2019) påpeker medfører ekstra overtid. Treg rapportering vil dermed prege kostnadselementet, i tillegg til at det går på bekostning av brukernes behov for rask tilgang på informasjon. Historisk finansiell informasjon er en ferskvare, der nytten over tid er avtagende. Forskning fra Hellas (Leventis & Weetman, 2004) viser at sen rapportering kan medføre en proprietær kostnad, da langt tidsforbruk, i samsvar med funnene til Verrecchia, kan bli tolket negativt i markedet. Et annet studie (Cao, Chen, &

---

³ Proprietær informasjon er definert som informasjon som reduserer selskapets netto nåverdi av fremtidige kontantstrømmer (Dye, 1986)

Higgs, 2016) viser at treig rapportering kan påvirke kvaliteten negativt, da dette kan øke revisjonshonoraret grunnet økt revisjonsrisiko.

Nyttefaktorer

Selv om det eksisterer klare kostnader knyttet til formidling av regnskapsinformasjon, har selskaper incentiver til frivillig å dele tilleggsinformasjon med markedet. To teorier på området er signalteori (Hughes, 1986; Morris, 1987; Spence, 1973) og agentteori (Jensen & Meckling, 1976). Signalteorien sier at selskapets formidling av informasjon sender signaler til markedet om selskapets kvalitet, og kan derfor være med å redusere risikoen for skadelig utvalg⁴. Dette er fordi flere signaler⁵ øker transparentheten og reduserer informasjonsasymmetrien og kapitalkostnaden. Agentteorien sier at dersom selskapet frivillig deler informasjon, vil dette resultere i lavere agentkostnader for ledelsen. Økt transparens gir eierne økt innsikt i selskapet, som gir ledelsen incentiver til å dele så mye informasjon som mulig.

Fra undersøkelsen gjennomført av Kvifte et al. (2014) kommer det frem at regnskapsbrukere anser notene å ha størst nytteverdi i regnskapet. Knyttet opp mot signal- og agentteorien bør derfor notene være en viktig kanal i regnskapet, til henholdsvis å redusere informasjonsasymmetrien og kapitalkostnaden, og redusere agentkostnadene for ledelsen.

2.3 IASBs tiltak for effektivisering av noteopplysningene

Som nevnt innledningsvis er det mange aktører som hevder det eksisterer et såkalt disclosure problem, heretter omtalt som «informasjonsformidlingsproblemet»⁶, der regnskapene har blitt for tunge å lese og for omfattende. I en situasjon med for mye informasjon blir det vanskelig for en bruker å gå gjennom regnskapet, for så å trekke ut den informasjonen som er relevant (White, 2013). Notene som utgjør en stor del av regnskapet blir naturlig nok truffet av problematikken.

---

⁴ «Adverse selection» på engelsk. Begrep som brukes for å beskrive en situasjon der markedsdeltakere påvirkes av asymmetrisk informasjon (Akerlof, 1970)

⁵ Fra Spence (1973) sin omtalelse av *signaler*, kan begrepet knyttes opp mot observerbare karakteristikk et selskap selv har mulighet til å manipulere.

⁶ Vi velger videre denne oppgaven å omtale problematikken som «informasjonsformidlingsproblemet». Oppgavens fokus er knyttet opp mot hvordan informasjon kommuniseres fra regnskapsprodusentene til brukerne, og vi har derfor valgt ordet «formidling».

Det kan trekkes frem noen forklaringer på hvorfor vi har fått denne utviklingen i IFRS-regnskapene. Det første er knyttet til måten IASB utvikler standardene på. IASB sin tilnærming har vært mer på en standard-for-standard basis uten nødvendigvis et helhetlig perspektiv (EFRAG, 2017, pkt. 10). Med en slik tilnærming kan standardene bli isolert fra hverandre, og medføre en mangel på samstemmighet i forhold til noteopplysningskravene. Knyttet til environmental, social and governance (ESG) rapportering kommenterte formannen i IASB, Hans Hoogervorst, at det å stadig introdusere nye krav resulterer i raskt synkende margineffekt av informasjonen (Hoogervorst, 2017). For det andre lever vi i en stadig kompleks verden som medfører at regnskapene blir mer sammensatte (ICAEW, 2013). Dette kan føre til at regnskapets nytte blir redusert, ettersom den viktige informasjonen forsvinner i informasjonsmengden.

IASB sitt forsøk på å redusere informasjonsformidlingsproblemet resulterte i utarbeidelsen av et nytt kapittel i det reviderte rammeverket for 2018, samt lanseringen av Disclosure Initiative i 2013 (IFRS Foundation, 2014). Det nye kapittelet og initiativet tar overordet for seg hvordan kommunikasjonen av regnskapsinformasjon kan presenteres på en effektiv måte. To viktige tiltak IASB trekker frem er økt fokus på presentasjonsprinsipper og vesentlighetsvurderinger i utarbeidelsen av noteopplysningene.

2.3.1 Presentasjonsprinsipper

I følge IASB uttrykker mange regnskapsprodusenter at det eksisterer for lite veiledning vedrørende informasjonsformidling av noteopplysningene (IASB, 2017a, pkt. 1.8). Produsentene unngår bruk av skjønn, og foretrekker fort den mekaniske tilnærmingen. De trekker frem av at formålene med noteopplysningskravene i standardene er uklare, samt at det store omfanget av kravene underbygger oppfatningen av at regnskapet er et samsvarsdokument (IASB, 2017a, pkt. 1.8a og b). IASB sin løsning er introduksjonen av et sett med noteopplysningsprinsipper som skal hjelpe produsentene med bedre skjønnsanvendelse, som skal bidra med å gjøre kommunikasjonen mer effektiv for de primære regnskapsbrukerne (IASB, 2017a, pkt. 1.9). Prinsippene er lagt frem i diskusjonsnotatet «Principles of Disclosure» (IASB, 2017a, pkt. 2.6) og er som følger:

1. Informasjonen skal være enhetsspesifikk
2. Informasjonen skal være beskrevet så enkelt og direkte som mulig, uten at dette medfører vesentlige utelatelser eller unødig lengde på regnskapet

3. Organisert slik at viktig informasjon blir fremhevet – dette gjelder både for rekkefølgen på notene, og for innholdet i hver enkelt note
4. Dersom relevant skal det henvises til annen informasjon i regnskapet for å fremheve relasjoner i informasjonen og gjøre det enklere å navigere
5. Ikke unødig duplisering av informasjon i regnskapet
6. Informasjon skal presenteres slik at det muliggjør sammenligning mellom enheter og over tid, uten at dette går utover beslutningsnyttigheten av informasjonen
7. Informasjonen skal presenteres i et format som er passende for gjeldende informasjon

Prinsippene virker rimelige, og sunn fornuft tilsier at de vil bidra med å gjøre noteopplysningene mer effektivt kommunisert. IASB anerkjenner at det vil være en avveining mellom noen av prinsippene. Eksempelvis vil utarbeidelse av noteopplysninger tilpasset et selskaps egne omgivelser øke relevansen til informasjonen, men kan bidra med å gjøre informasjonen mindre sammenlignbar (IASB, 2017a, pkt. 2.6). Dette er tilsvarende avveining mellom de sekundære karakteristikene forståelighet og sammenlignbarhet, som ble nevnt tidligere. For å gjøre notene mer forståelig må selskapet ha fleksibilitet til å utarbeide notene (IASB, 2018a, pkt. 7.4). Til slutt kan det også nevnes at punktene en, fem og seks blir også nevnt i det konseptuelle rammeverket (IASB, 2018a, pkt. 7.6a, 7.6b og 7.4b).

Selv om IASB sitt noteopplysningsrammeverk, bestående av de sju prinsippene, enda ikke har blitt implementert, så eksisterer det en rekke forskning på prinsippbaserte standarder og kritikken lar seg ikke utelukke. Ifølge Barker et al. (2013) fungerer prinsippbaserte standarder i visse situasjoner bra, da det åpner opp for at ledelsen kan anvende skjønn i informasjonsformidlingen, og slik effektivisere kommunikasjonen. Problemet ved anvendelse av skjønn er at det forutsetter at ledelsen ikke har andre incentiver enn å følge standardene, og at kvaliteten på noteopplysningene er avhengig av ledelsens ferdigheter, kunnskap og erfaringer (Dennis, 2014, s. 60). I selskaper der ledelsen har sterke incentiver for å skjule informasjon, er prinsipielle tilnærminger mindre velegnet.

Videre virker håndhevelsen av et prinsipielt noteopplysningsrammeverk å være vanskelig. Med håndhevelse menes plikten håndheverne, revisor og regulatorer, har til å vurdere hvorvidt prinsippene har blitt korrekt anvendt. Dette knytter seg opp mot den sekundære karakteristikken verifiserbarhet, fra det konseptuelle rammeverket, som sier at kunnskapsrike og uavhengige personer kan nå konsensus om at en bestemt fremstilling er å anse som dekkende (IASB, 2018a, pkt. 2.30). I rapporten til Institute of Chartered Accountants of

---

Scotland og New Zealand Institute of Chartered Accountants (ICAS & NZICA, 2011, s. 10-11) trekkes det frem at revisorer mest sannsynlig foretrekker dagens omfattende noteopplysningsregime da det medfører mindre skjønsmessige avgjørelser og dermed mindre risiko for at revisor feiltolker informasjonen. Til slutt i en artikkel av Hellmann, Carneys og Guterrez (2018) ble det gjennomført en litteraturstudie, for å undersøke graden av overholdelse av noteopplysningskrav i standarder av mer prinsipiell art. Forskningen fokuserte blant annet på IFRS 8, og konkluderte med at det generelt er vanskelig å vite om prinsippet i standarden blir overholdt, da kvantiteten og kvaliteten i rapporteringen varierer mellom selskapene.

IASB er usikre på om prinsippene skal legges inn i en egen noteopplysningsstandard eller om de skal beskrives i en ikke-bindende veiledning (IASB, 2017a, pkt. 2.13). For øyeblikket holder de en knapp på bruk av en ikke-bindende veiledning, da prinsippene vil være for vanskelige å håndheve og revidere (IASB, 2017a, pkt. 2.14).

2.3.2 Vesentlighet

I tillegg til prosjektet vedrørende innføring av mer prinsippbaserte noteopplysninger, har IASB blant annet holdt på med to prosjekter om vesentlighet i regnskapet som begge inngår i Disclosure Initiative. Det ene prosjektet ble ferdigstilt i 2017, og resulterte i en ikke-forpliktende veiledning om hvilke vurderinger regnskapsprodusenter må ta vedørende vesentlighetskonseptet (IASB, 2017b), og har fått navnet «IFRS Practice Statement 2: Making Materiality Judgements». Prosjektets omfang gjaldt for hele finansregnskapet, men bakgrunnen for prosjektet var knyttet til vesentlighet vedrørende noteopplysningene (Schroeder, Clark, & Cathey, 2019, s. 184). Det andre prosjektet ble fullført i 2018, og har resultert i tydeliggjøring av vesentlighetsdefinisjonen i IAS 1 og IAS 8 slik at begrepet kan anvendes mer konsistent (IASB, 2018c).

Fra IAS 1.31 står det at «foretak trenger ikke gi særlige opplysninger som kreves i henhold til en IFRS dersom opplysningene ikke er vesentlige». Altså er det opp til ledelsen selv å avgjøre hvilken informasjon som er vesentlig. Ledelsen må da ta stilling til hvilken informasjon som skal inkluderes, eventuelt ekskluderes, aggregeres eller grupperes, om det er behov for å gi eventuell tilleggsinformasjon, og om informasjonen skal gis i det primære regnskapet eller i en note (IAS 1.30 & 1.31).

Økt fokus på vesentlighetsvurderinger i utarbeidelsen av regnskaper vil bidra med å redusere informasjonsformidlingsproblemet. Inkluderingen av kun vesentlig regnskapsinformasjon vil

sannsynligvis redusere omfanget av noteopplysningene, og dermed redusere lengden på regnskapet. For at informasjonen skal bli mer relevant er det avgjørende at ledelsen, på en hensiktsmessig måte, tar stilling til hvilken informasjon som er vesentlig⁷. I denne vurderingen må det utøves skjønn for å ta stilling til hvilken informasjon som tenkes å påvirke brukernes valg (IASB, 2015, pkt. 12). Det må også tas stilling til hvem som er de primære brukerne av regnskapet, karakteristikk ved disse, hva de sannsynligvis er interessert i og hvilke type valg de tar (IASB, 2015, pkt. 14). IASB oppfordrer regnskapsprodusentene å både ta stilling til kvalitative og kvantitative faktorer ved fastsettelse av vesentlighet (IASB, 2015, pkt. 25).

Vesentlighetsprosjektene til IASB har enda ikke blitt forsket på, men det eksisterer en god del forskning vedrørende vesentlighetskonseptet, spesielt knyttet opp mot revisjonsbransjen. I revisjonsbransjen består vesentlighetsvurderingene i stor grad av kvalitative faktorer knyttet til revisors skjønn, som for mange brukere og interessenter oppfattes som lite transparente (Edgley, 2014). For å gjøre vesentlighetsvurderingen mer transparent må revisor derfor gi supplerende informasjon om utøvelsen av skjønn og estimeringer gjort i sin vesentlighetsvurdering, slik at konseptet blir mer forståelig (Kristensen, 2015). Relatert til vesentlighetsvurdering i utarbeidelse av noteopplysninger, vil mangelen på transparens gjøre det vanskelig for interessentene å vite hva som er lagt til grunn i utarbeidelsen. De skjønsmessige vurderingene som legges til grunn kan også gjøre håndhevelsen vanskeligere, og åpne opp for skjuling av informasjon. Helt til slutt, i en eldre artikkel skrevet av Michael Firth (1979), ble det undersøkt om informasjonen som var formidlet i regnskapet ble påvirket av regnskapsbakgrunnen til regnskapsprodusenten. Undersøkelsen fant ut at individer med ulike regnskapsbakgrunn la til grunn varierende vesentlighetsgrenser, som medførte at ulik informasjon ble formidlet. Ulik informasjon vil redusere sammenlignbarheten mellom ulike selskaper.

2.4 Oppsummering

Effektiv kommunisering av noteinformasjon er en sammensatt og vanskelig prosess. For det første må regnskapsprodusentene ha overblikk over hvem primærbrukerne av regnskapet er,

---

⁷ Om begrepet vesentlig sier IASB følgende: «Utelatelser eller feilaktig opplysninger om poster anses vesentlige dersom de hver for seg eller samlet kan påvirke økonomiske beslutninger som tas av brukerne på grunnlag av finansregnskapet» (IAS 1.7).

for så å tilpasse regnskapet ut ifra informasjonsbehov deres. IASB sitt konseptuelle rammeverk er basert på denne tankegangen, der kjernen av rammeverket er å tilby informasjon som er beslutningsnyttig for brukerne. Det trekkes frem i rammeverket at dersom informasjon skal kommuniseres effektivt, må informasjonen i første omgang være relevant og dekkende fremstilt og i andre omgang sammenlignbar og forståelig. Videre blir det fra forskning fremhevet at dersom monologisk kommunikasjon skal være effektiv, så må informasjonen presenteres lesbart. Med dette menes å skrive så enkelt som mulig, samt redusere teknisk ordbruk. IASB sitt initiativ for å gjøre regnskapsinformasjonen mer lesbar, i tillegg som tiltak for å redusere informasjonsformidlingsproblemet, består av syv prinsipper for effektiv kommunikasjon. Disse skal fungere som en veiledning for regnskapsprodusentene. IASB har også økt fokus på vesentlighet, da dette konseptet anses som viktig virkemiddel for å redusere omfang og kompleksitet av notene, og dermed effektivisere kommunikasjonen. Annet enn dette må produsentene ta stilling til avveiingen mellom kost og nytte ved formidling av informasjon. Går et selskap ut med mye informasjon, øker dette sannsynligheten for at selskapet utgir bedriftssensitive opplysninger. Dessuten vil kostnadene øke jo lenger tid som benyttes i rapporteringen. Knyttet opp mot efficiency-begrepet, som eksisterer i vår definisjon av effektiv kommunikasjon, bør selskaper utgi informasjon helt frem til kostnaden utligner nytten.

3. Metode

I denne delen vil vi beskrive vårt etiske og juridiske ansvar, forskningstilnærmingen, forskningsdesignet og metode for datainnsamlingen. Så vil vi gå nærmere inn på den praktiske utførelsen av intervjuene, og hvordan vi har bearbeidet den innsamlede dataen.

3.1 Vårt etiske og juridiske ansvar

Før vi går videre, ønsker vi å vie plass til forskningsetiske retningslinjer som er satt for å beskytte intervjuobjektene og forhindre eventuell uredelighet. Vi har i denne oppgaven tatt vårt etiske og juridiske ansvar på alvor, og har i den anledning fulgt de tre retningslinjene som er fremhevet av Per Nerdrum (1998):

- 1) Informantens rett til selvbestemmelse og autonomi
- 2) Forskerens plikt til å respektere informantens privatliv
- 3) Forskerens ansvar for å unngå skade

Vi har også fulgt alle anbefalinger og formalkrav for behandling av personvernopplysninger satt av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD).

3.2 Forskningstilnærming

3.2.1 Valg av forskningsdesign

Forskningsdesign blir i faglitteraturen referert til som en overordnet plan for hvordan undersøkelsen skal gjennomføres (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2012). I vår oppgave er vi mindre opptatt av årsakssammenhenger og mer opptatt av å forstå og beskrive hvordan produsentene av regnskapet oppfatter kravene til IFRS, og deres tilnærming til den effektive kommunikasjonen av noteopplysningene. Det vil derfor være naturlig å ha en kvalitativ tilnærming, der nøkkelpersonenes forståelse og relasjoner knyttet til utarbeidelsen av noteopplysningene er av betydning for oppgaven. Denne metoden egner seg godt til å få frem enkeltindividers fortolkning av temaet, samt at det gir oss dypere forståelse av problemstillingen (Bryman, 2006).

Innenfor den kvalitative tilnærmingen finnes det ulike typer undersøkelser en kan gjennomføre for å kunne besvare problemstillingen (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2016, s. 205-208). Casestudie syntes å være et godt valg. Gjennom denne undersøkelsesformen får vi muligheten til å avgrense oppmerksomheten og få detaljert beskrivelse av problemstillingen. Det finnes ingen fasit for hvordan casestudier skal gjennomføres (Stake, 1995), men Robert K. Yin (2018) har en metodisk tilnærming vi har valgt å ta utgangspunkt i.

Målet med casestudie er at analyse, tolkning og rapport skal gi leseren en forståelse av tematikken som er utforsket. Yin presenterer tre formål med casestudier. De kan være kausale, deskriptive eller eksplorative. Det kausale designet anvendes til å forklare årsakssammenhenger, mens det deskriptive forskningsdesignet benyttes når det ønskes å forklare eller beskrive et fenomen. Det eksplorative designet brukes når man utforsker et fenomen der problemstillingens fokus ligger på *hva* eller *hvordan* noe fungerer. Det eksisterer begrenset forskning på effektiv kommunikasjon av noter, spesielt fra det norske perspektivet, og det eksplorative forskningsdesignet virker derfor å være passende, da metoden har som formål å gi dypere forståelse av temaet.

3.2.2 Metode for datainnsamling

Valget av forskningsdesign kan ha konsekvenser for undersøkelsens validitet. Med validitet menes det at dataen som samles inn, gir svar på spørsmålene som er stilt (Jacobsen, 2015, s. 17). Metoden for datainnsamling må derfor være egnet til å belyse problemstillingen vi ønsker å undersøke. Overførbarheten av studiets funn, samt troverdigheten til dataene vi samler inn påvirker forskningens validitet (Johannessen et al., 2016, s. 232). Validiteten vil i vårt tilfelle knyttes opp mot hvilke selskaper som blir plukket ut, hvilke spørsmål vi stiller og hvem vi velger å intervju. Et av tiltakene vi har gjort for å øke oppgavens validitet var valget om å utføre ekspertintervjuer. Dette er en konsentrert datainnsamlingsmetode, som gir unik innsikt og kunnskap til tematikken en ønsker å undersøke (Meuser & Nagel, 2009).

Videre har vi bestemt oss for en viss strukturering, og har valgt semistrukturert intervju (Johannessen et al., 2016). Slik intervjustruktur kan føre til lukking av datainnsamlingen der en risikerer å bevege seg vekk fra formålet i den kvalitative metoden. Vi har gjort dette bevisst, da en viss gradering av struktur vil gi oss muligheten til å kunne stille gode og relevante spørsmål i en fast rekkefølge. Samtidig tilrettelegger det for innslag av åpne spørsmål. Slik kan vi bistå respondenten i å sette i gang tankeprosessen, og redusere risikoen for bias. Ved

gjennomføring av intervju vil det være primærdata vi samler inn, og fordelene med slik data er at det kan skreddersys vår utvalgte problemstilling (Jacobsen, 2015, s. 139-140).

Utvalgsstørrelse

En tommelfingerregel i forhold til utvalgsstørrelsen er at den skal være stor nok til å belyse en problemstilling (Kruzel, 1999). Det finnes ingen øvre eller nedre grense for utvalgsstørrelsen, så vi bestemte oss for et utvalg på ti selskaper. Vi anså dette som et passende antall, da utvalget består av regnskapsprodusenter. Dersom bredden i utvalget hadde vært større, eksempelvis ved at revisorer, analytikere og investorer også hadde vært inkludert, ville det vært hensiktsmessig å øke utvalgsstørrelsen.

Utvalgsstrategi

Hensikten med kvalitative undersøkelser er som nevnt å få mest mulig informasjon om et tema (Johannessen et al., 2016, s. 95). Vi har derfor valgt en strategisk utvelgelse for å styrke oppgavens validitet (Malterud, 2002). Først bestemte vi oss for hvilke selskaper som skulle delta, før vi valgte ut ekspertene ut ifra det. For å gjøre resultatene mer valide, bestemte vi oss for to ulike utvalg. Hensikten med utvalgene er ikke for å identifisere kausale sammenhenger mellom disse, men for å øke sannsynligheten for at vi får mer bredde i den innsamlede dataen. Ved å systematisk velge ut selskaper basert underliggende kriterier, får vi trolig flere synspunkter og innfallsvinkler vedrørende problemstillingen.

Det ene utvalget kalte vi for «Utvalg 1» og det andre for «Utvalg 2». For å bistå oss i utvelgelsen av Utvalg 1 så vi hen til Stockman- og Farmandprisen sine nettsider (Farmandprisen, 2018; NFF, 2019). Vi kontaktet de rette vedkommende for detaljer om konkrete evalueringer og kriterier de legger til grunn, men fikk til svar at dette var konfidensielt og kunne ikke viderefremmes. Dette kunne være en trussel for dataens validitet, da vi ikke visste på hvilket grunnlag selskapene var nominert. Likevel valgte vi å inkludere noen av deres deltakere, da begge prisene er anerkjente. Farmandprisen er Norges mest prestisjefylte årsrapportpris og har vært utdelt hvert år siden 1955 (Farmandprisen, 2019), og Stockman-prisen er innstiftet for å stimulere børsnoterte selskaper til å presentere best mulig informasjon overfor sine aksjonærer og finansmiljøet (NFF, 2019). Et av selskapene ble imidlertid lagt til utvalget etter tips fra veileder.

I Utvalg 2 plukket vi ut fem tilfeldige selskaper fra ulike bransjer som er listet opp Oslo Børs (2019). Kriteriene for dette utvalget var at de ikke skulle være listet på Farmand eller NFF sine nettsider – verken som nominerte eller vinnere av prisene.

Det kan tenkes at validiteten kunne blitt ytterligere styrket, dersom vi plukket ut utvalgene basert på bransjespesifikke egenskaper og sammenliknet disse med hverandre. Grunnet tid og ressurser har ikke dette vært mulig.

Rekruttering

Når vi benytter kvalitative undersøkelser, ønsker vi å komme nær innpå personer i den målgruppen vi er interessert i å vite noe om (Johannessen et al., 2016). Med problemstillingen i bakhodet falt det naturlig å velge ut eksperter innenfor regnskapsrapporteringen i hvert selskap. Med eksperter menes nøkkelpersoner som er direkte involvert i utformingen av noteopplysningene i årsregnskap for konsernet. Det er dog verdt å trekke frem at de man gjerne identifiserer som eksperter avhenger av studiens tema og forskerens dømmekraft (Meuser & Nagel, 2009). I og med at vårt fokus har vært på utarbeidelsen av noteopplysningene, og selskapets syn på den effektive kommunikasjonen bak disse, falt det naturlig å kontakte økonomisjefen i de respektive selskapene. I tilfeller der økonomisjef var utilgjengelig, ble vi henvist til konsernregnskapssjef, group controller eller tilsvarende.

En siste faktor vi valgte å legge vekt på, var valget om å anonymisere intervjuobjektene, selskapet eller begge deler i studiet. Det enkleste hadde vært å publisere identitet og selskapstilhørighet innenfor NSD sine retningslinjer og vårt etiske ansvar, men vi valgte likevel å anonymisere både selskap og intervjuobjekt. Anonymitet kan gjøre intervjuobjektet mer villig til å dele sensitiv informasjon (Jacobsen, 2015, s. 279-280).

3.2.3 Datainnsamling

Ni selskaper stilte opp til intervju, og totalt var vi i kontakt med 14 intervjuobjekter. For å overholde anonymiteten til intervjuobjektene i oppgaven, har vi kategorisert selskapene basert på hvilket utvalg de er hentet ut ifra. Selskapene i Utvalg 1 har fått kode «A», mens selskapene i Utvalg 2 har fått kode «B». I del 4 av oppgaven vil det ved sitering bli henvist til det siterte selskapet gjennom selskapets firmakode. Informasjon om intervjuobjektene er oppgitt nedenfor.

Datakilde

No.	Kode firma	Profesjon	Dato	Type intervju	Lengde
1	A1	Vice President Accounting	09.10.2019	Telefon	50 min.
2	A1	Senior Vice President Accounting	09.10.2019	Telefon	50 min.
3	A1	Vice President Investor Relations	09.10.2019	Telefon	50 min.
4	A2	Chief Accounting Officer	14.10.2019	Møte	1 time
5	A2	Group Accounting Manager	14.10.2019	Møte	1 time
6	B1	Vice President Accounting	16.10.2019	Telefon	50 min.
7	A3	Senior Vice President Accounting	16.10.2019	Telefon	50 min.
8	A3	Group Controller	16.10.2019	Telefon	50 min.
9	B2	Chief Financial Officer	17.10.2019	Telefon	27 min.
10	B3	Group Controller	18.10.2019	Telefon	46 min.
11	A4	Chief Financial Officer	18.10.2019	Telefon	32 min.
12	B4	Chief Financial Officer	18.10.2019	E-post	-
13	B5	Chief Financial Officer	04.11.2019	Telefon	40 min.
14	B5	Group Controller	04.11.2019	Telefon	40 min.

3.3 Gjennomføring og strukturering

3.3.1 Gjennomføringen av intervjuene

Etter at vi hadde valgt ut de ønskede intervjuobjektene tok vi kontakt med de respektive selskapene. Responsen på forespørselen var god, og vi fikk gjennomført mesteparten av intervjuene i uke 41-42. Et av selskapene trakk seg, og vi fikk derfor gjennomført intervjuer av ni selskaper og ikke ti som var planen – fire fra Utvalg 1 og fem fra Utvalg 2. Etter at vi fikk avtalt tid og sted for intervjuene, sendte vi ut informasjonsskriv om forskningen der formålet med oppgaven, estimert lengde på intervjuet, personvern og liknende ble informert. Omtrent en uke før intervjuene sendte vi ut intervjuguiden⁸, slik at intervjuobjektene fikk tid til å opparbeide seg gjennomtenkte synspunkter. De fleste intervjuene ble gjennomført over telefon. Dette var for å øke fleksibiliteten, samt effektivisere data-innsamlingen. En fordel med

⁸ Se appendiks

---

slikt intervju er at det øker konsentrasjonen rundt samtalen, mens ulempene er at det er vanskeligere å etablere tillitt og det eksisterer en viss mulighet for at en mister kontroll over intervju situasjonen (Jacobsen, 2015, s. 148). Etter samtykke fra intervjuobjektene tok vi opp intervjuene. Dette var for at vi i etterkant kunne forsikre at informasjon ikke hadde gått tapt, og sikre bedre flyt i dialogen (Jacobsen, 2015, s. 153-154). Nedsiden med opptak er at intervjuobjektet kan føle seg ukomfortabel og reagere negativt. Gjennomsnittlig intervjuetid var på 45 minutter.

I gjennomføringen av noen av intervjuene følte vi på *intervjueffekten* (Davis et al., 2010). Fenomenet sier at samtalen formes, både i stil og innhold, av de som er tilstede under intervjuet, og effekten var tydeligere når vi intervjuet flere personer samtidig. Tidvis fikk vi inntrykk av at intervjuobjektene ga svar som kunne tolkes å være i tråd med selskapets retningslinjer. Ikke grunnet vår tilstedeværelse, men grunnet de andre kollegaene som var tilstede. Mistanken vår ble forsterket ettersom intervjuobjektene i en-til-en-intervjuene, tendenserte å gi uttrykk for personlige synspunkter. I etterpåklokskapens lys ser vi at bivirkningen av effekten kunne blitt redusert dersom vi hadde intervjuet en person av gangen. Men fordelene med intervju av flere personer samtidig, er at det kan oppstå en *konteksteffekt* (Jacobsen, 2015, s. 173), der relasjoner mellom personene kan gi spesielle resultater. I tillegg åpner det opp for flere synspunkter på problemstillingen.

3.3.2 Strukturering av funnene

Det første vi gjorde etter gjennomført intervju, var å transkribere lydopptaket, for så å kartlegge det vesentligste som ble sagt under hvert spørsmål. Etter at samtlige intervjuer var gjennomført, sorterte vi dette inn i et felles dokument. Så undersøkte vi i hvilken grad intervjuobjektene svarte tilsvarende hverandre eller om svarene var avvikende, før vi inkluderte våre egne tanker rundt funnene. Vi kartla også hvilken teori som kunne være relevant å trekke inn.

For å styrke validiteten valgte vi å sende de transkriberte intervjuene til intervjuobjektene. På denne måten kunne intervjuobjektene kontrollere innholdet fra intervjuet, og forsikre at innholdet var korrekt oppfattet.

4. Funn

I denne delen av oppgaven presenterer vi funnene våre fra den gjennomførte datainnsamlingen. Først ser vi på hvilke tanker intervjuobjektene hadde vedrørende brukernes informasjonsbehov, og hvordan notene effektivt kan kommuniseres i regnskapet. Til slutt trekkes informasjonsformidlingsproblemet frem, samt utfordringer intervjuobjektene opplever med IFRS-regnskapet.

4.1 Brukernes informasjonsbehov

Fra konseptet om beslutningsnyttighet trekkes det frem at regnskapsprodusentene først må kartlegge hvem brukerne er, før informasjonsbehovet deres blir identifisert. Regnskapsinformasjonen skal så tilpasses denne spesifikke gruppens behov, slik at regnskapet blir nyttig (Scott, 2015). Intervjuobjektene trakk frem en rekke forskjellige brukere, men brukerne de hadde størst fokus på var investorene og analytikerne. I forhold til notene var hovedsakelig analytikerne de primære brukerne som ble trukket frem:

Notene brukes mye av analytikerne. Det har vi skriftlig bevis på. Og hvis vi gjør endringer i notene eller tar ut noe, så ringer de fort og spør: «hvorfor er det borte, hvorfor er ikke det der lenger?». Så de leser notene altså. (A1)

Analytikerne nevnes ikke eksplisitt av IASB som en av regnskapets primærbrukere (IASB, 2018a, pkt. 1.2). Likevel kan analytikere anses som primærbrukere så lenge disse representerer investorenes og kreditorenes interesser (IASB, 2018b, pkt. BC1.12). Gjennomgående i svarene var det klart at analytikerne har påvirkningskraft på hvordan regnskapsprodusentene utarbeider notene sine. Analytikerne tar hovedsakelig kontakt dersom opplysninger mangler eller når det er gjennomført endringer i notene fra året før. Regnskapsprodusentene understreket at brukerperspektivet står sentralt ved utarbeidelsen av regnskapet, men inntrykket var likevel at de har en generell oppfatning av hvem primærbrukerne deres er. Et av intervjuobjektene hadde følgende uttalelse:

Vi har for lite dialog med hvem egentlig brukerne våre er. De primære brukerne våre kommer for lite tilbake til oss og gir beskjed. Vi skulle gjerne visst hvem de var og hvilke konkrete behov de hadde. (A2)

Sekundære brukere som ble nevnt var potensielle investorer, kreditorer, kunder og leverandører. Interne brukere som revisor, ansatte og styret ble også nevnt, der revisor og styret er de som hovedsakelig henger seg opp i presentasjonen av notene.

I forhold til informasjonsbehov bruker analytikerne notene til verdsettelse av selskapet. Det ble nevnt at lønnsnoten brukes til å kontrollere om ledelsens avlønning er i tråd med selskapets strategi og mål. Primærbrukerne er også interessert i APM-tallene⁹, og analytikerne viser stor interesse når nye standarder skal implementeres. I år var det eksempelvis fokus på selskapenes implementering av IFRS 16 i første og andre kvartal. Utenom disse konkrete eksemplene var det knyttet usikkerhet til hvilket informasjonsbehov brukerne egentlig har. Argumenterer som «så lenge brukerne ikke tar kontakt så finner de nok det de ønsker» ble trukket frem. Denne usikkerheten har gjort det vanskelig for produsentene å vite hvordan det er hensiktsmessig å presentere regnskapene sine. For å få mer veiledning på området har flere av selskapene valgt å nominere seg selv til Farmand-prisen. Ikke for å vinne den, men for å få tilbakemeldinger:

Selv om det er en komité, så er det en komité som er sammensatt fra brukersiden – både folk fra revisjonssiden, og folk fra mer analytiker-korps. Og de er ganske gode, de tilbakemeldingene. Det er egentlig det vi har brukt den prisen til. Ser på tilbakemeldingene og så tilpasser vi oss noe, og så er det noe vi er uenige i. (A3)

Tilbakemeldingene fra Farmand bidrar med å gjøre årsregnskapet mer informativt, og kan hjelpe regnskapsprodusenter til å kommunisere mer effektivt. Likevel er tilbakemeldingene noe begrenset, da den omhandler hele årsrapporten og ikke bare årsregnskapet. Tilbakemeldingene fokuserer også lite på notene og hvordan notene bør utformes.

4.2 Effektiv kommunikasjon av notene

I denne delen trekkes det frem hvilke tanker intervjuobjektene hadde knyttet opp mot effektiv kommunikasjon. Vi starter med IASBs primære og sekundære karakteristikk vedrørende effektiv kommunikasjon, før vi tar for oss hva selskapene legger i begrepet. Videre presenteres

---

⁹ APM-tallene angir finansielle mål på historisk eller fremtidige resultater (ESMA, 2017) Dette er tilleggsinformasjon som ikke er regulert av IFRS.

deres kost-nytte vurderinger, før det trekkes frem konkrete tiltak selskapene gjør for å effektivisere kommunikasjonen i notene.

4.2.1 IASB – Relevans og dekkende fremstilling

I rammeverket står det at dersom kommunikasjonen av regnskapsinformasjon skal være effektiv, så må informasjonen både være relevant og gi en dekkende fremstilling av selskapets eiendeler, forpliktelser, egenkapital, inntekter og kostnader (IASB, 2018a, pkt. 7.2). Informasjon er relevant når den er egnet til å påvirke de tiltenkte brukerne (IASB, 2018a, pkt. 2.6), mens den er dekkende fremstilt dersom informasjonen representerer det forholdet den har til hensikt å representere, samt substansen til forholdet (IASB, 2018a, pkt. 2.12).

Svarene vi fikk var i stor grad knyttet til relevansbegrepet, og mindre til dekkende fremstilling. Samtlige selskaper nevnte at de hadde fokus på relevans, og trakk frem forskjellige tiltak for å styrke relevansen. Redusere tekst og gjentakelser og fokus på det viktigste ble nevnt. Eksempelvis hadde tre av selskapene kuttet pensjonsnoten, da denne ble ansett å være irrelevant ettersom de har gått over til innskuddspensjon. Et annet selskap hadde gått mange runder med revisor for å få fjernet IFRS 15 noten, da denne var irrelevant for dem. I tillegg var et selskap som oppga en egen note om informasjon de mente var av relevans for brukerne:

Vi har egen note på netto-rentebærende gjeld/netto-rentebærende fordring, og det er jo ikke et krav. Det er bare fordi vi synes det er viktig. Så vi tenker absolutt på relevans.
(A3)

For at informasjonen skal være relevant må den etter IASB enten være bekreftende, predikerende eller begge deler (IASB, 2018a, pkt. 2.7), og fra teorien om rasjonelle valg er prediksjonsverdi sentral (Coleman, 1994). Her trakk et selskap frem at de ofte tar inn ekstra informasjon som ikke er påkrevd, for å gjøre notene i kvartalsrapporten mer predikerende. En annen mente at notene i årsregnskapet var bekreftende, men lite predikerende:

Notene er bekreftende, men jeg vil si at de er lite predikerende. Men det kommer jo an på hvilke noter man er opptatte av. På det finansielle så er notene i andre kvartal relativt predikerende. (B2)

Basert på funnene virker det som kvartalsrapporten i større grad brukes til predikerende formål enn årsregnskapet. Kvartalsrapporten og forholdet mellom kvartalsrapporten og årsregnskap

---

er noe vi kommer tilbake til. Videre hadde selskapene en tendens til å knytte relevans opp mot vesentlighetsbegrepet, og brukte disse som mer eller mindre sammenfallende begreper. Dette er ikke rart med tanke på at begrepene kan oppfattes som like. Ifølge IASB er vesentlighet et mer spisset begrep enn relevans, og omhandler informasjon som knytter seg til art og størrelsesorden av selskapsspesifikk relevans (IASB, 2018a, pkt. 2.11).

Regnskapsprodusentene var verken kjent med begrepet dekkende fremstilling eller faithful representation. Dette kan samsvare med undersøkelsen utført av Baskerville og Evans (2011), der det ble vist til problemer ved oversettelsen av IFRS til forskjellige språk. Dekkende fremstilling har enda ikke fått en offisiell norsk oversettelse, og kan være grunn til at intervjuobjektene ikke fanget opp den tiltenkte meningen med begrepet. Det var først da vi definerte begrepet som komplett, nøytralt og feilfritt at vi fikk respons (IASB, 2018a, pkt. 2.13). De utdypet ikke hvilken betydning de ila begrepene, men trakk frem at de tok gjennomganger med revisor for å påse at informasjonen var dekkende fremstilt. Videre sa et av intervjuobjektene at vedkommende ikke var enig med IASB i at det kan eksistere en avveining mellom relevans og dekkende fremstilling (IASB, 2018a, pkt. 2.22), og at så lenge informasjonen er dekkende fremstilt så ville den også være relevant:

Det kan godt være vi prioriterer dekkende fremstilling, hvis en er ute etter å lage en motsetning mellom disse, men jeg tenker jo at det da blir relevant for brukerne. Så jeg skjønner ikke helt den motsetningen (B1)

Det virker altså ikke som selskapene verken tenker over eller tar stilling til den implisitte avveiningen mellom relevans og dekkende fremstilling som eksisterer i IASB sin definisjon av effektiv kommunikasjon (IASB, 2018a, pkt. 7.2).

4.2.2 IASB – Sammenlignbarhet og forståelighet

Sammenlignbarhet og forståelighet er to av de sekundære karakteristikkene (IASB, 2018a, pkt. 2.23), som i tillegg til relevans og dekkende fremstilling skal bidra til effektiv kommunikasjon av regnskapsinformasjon (IASB, 2018a, pkt. 7.2).

Sammenlignbarhet koblet intervjuobjektene mot sammenlignbare tall med fjoråret og mellom selskaper. Færre snakket om forståelighet, og nevnte dette kun på oppfordring. Det kan tyde på at begrepet er mindre innarbeidet enn sammenlignbarhetsbegrepet. Dette er ikke overraskende da sammenlignbare tall med foregående år er regulert av IAS 1.38.

Det ble trukket frem av flere at dersom informasjonen ikke er sammenlignbar med året før, enten fordi det foreligger klassifiseringsfeil eller tilsvarende, må dette forklares og kommenteres. Videre ble det sagt at det var vanskelig å lage sammenlignbare tall med fjoråret ved implementeringen av nye standarder. Her ble IFRS 16 for i år og IFRS 15 for i fjor nevnt som eksempler. De fleste måtte da regne seg tilbake og utarbeide sammenligningstall etter den nye standarden. Dette kunne ta uheldig mye tid:

Du kan ofte tro det er enkelt, men så skal du lage noen sammenlignbare tall og så prøver du å estimere deg tilbake igjen, så blir kanskje det estimatet så usikkert at det er bedre å ikke vise sammenlignbare tall. Det er så mye jobb, og klar kost-nytte her. (A2)

Det er også fokus på sammenlignbarhet i forhold til konkurrentene. Analytikerne er opptatte av dette, spesielt når det kommer til bransjespesifikk informasjon. Videre ser regnskapsprodusentene på sine konkurrenter, for å se om de kan effektivisere måten de setter opp notene på. Det å hente inspirasjon hos hverandre kan gjøre regnskapene mer konsistente, og dermed sammenlignbare:

På den og den oppstillingen er det veldig viktig at det er sammenlignbart, for det er viktig at alle gjør det samme for at vi skal være sammenlignbare for analytikerne. Men vi ser jo også på hvordan andre gjør det, og ikke minst hvis vi oppdager vi bruker mye tid på en note og at vi må jobbe så mye for å få inn tallene. Er det en annen måte å gjøre det på? Da det blir mer effektivt for oss også. (A2)

Det er tydelig at selskapene blir påvirket av hverandre, og i samsvar med Yupeng et al. (2018) vil peers-påvirkning kunne medføre at egne bransjepraksiser blir utviklet. Av brukerne som ble trukket frem var det kun analytikerne som ble nevnt, og ingen knyttet sammenlignbarhet opp mot verken nasjonale eller internasjonale investorer. Et av hovedformålene med IFRS er å ha et internasjonalt regnskapsspråk, som skal tilrettelegge for globale investeringer, blant annet gjennom økt sammenlignbarhet mellom internasjonale selskaper (IFRS Foundation, 2019). Uten å legge for mye i dette, kan det virke som selskapene ikke er bevisste eller opptatte av denne typen sammenlignbarhet.

Det var varierende hva intervjuobjektene la i forståelighetsbegrepet. Tiltak som ble nevnt var å forenkle språket, samt å ha de viktigste notene først. Slike og tilsvarende oppfatninger er ikke helt sammenfallende med IASB sin tolkning av begrepet. IASB sin fortolkning handler om å

---

presentere vanskelige og komplekse temaer på en slik måte at de blir mer forståelige (IASB, 2018a, pkt. 2.35). En av de intervjuede var delvis inne på dette med følgende uttalelse:

Vi kommer med tilleggsinformasjon i den grad vi har ting som kan være vanskelig for å forstå vår virksomhet. Det kan være vi får tilbakemeldinger fra revisor om temaer vi synes er enkelt fordi vi kjenner til virksomheten, men som vi bør være litt tydeligere på
(A4)

Likt som de primære karakteristikkene var det heller ingen av selskapene som følte at det var en avveining mellom sammenlignbarhet og forståelighet.

Oppsummering av de kvalitative karakteristikkene

Selskapene virket ikke å være oppdaterte på rammeverkets omtalelse av effektiv kommunikasjon. Dekkende fremstilling var et ukjent begrep og regnskapsprodusentene hadde en annen oppfatning av forståelighetsbegrepet. De hadde riktignok mange tanker rundt relevans og sammenlignbarhet, og når de først fikk presentert IASB sine tanker rundt dekkende fremstilling og forståelighet, så var de enige i at disse egenskapene også er viktige for effektiv kommunikasjon. Regnskapsprodusentene virker å være opptatt av de kvalitative karakteristikkene. Ikke fordi IASB har nevnt disse, men fordi konseptene i seg selv virker å være sentrale for den effektive kommunikasjonen i notene.

4.2.3 Hva mener selskapene med effektiv kommunikasjon?

Gjennomgående i intervjuene trakk regnskapsprodusentene frem tiltak de gjennomfører for å effektivisere kommunikasjonen i notene. Ut over dette nevnte et par av selskapene at effektivitet for dem hovedsakelig handler om måten de jobber på. Blant annet skal rutiner og støttesystemer bidra med at årsregnskap og årsrapport utarbeides mer effektivt. Slik effektivisering knytter seg opp mot efficiency-kriteriet, der det er ønskelig for selskapene å utarbeide regnskapsinformasjon uten at dette medfører et unødig ressursforbruk (Etzioni, 1964). Deloitte (2019) beskriver en situasjon preget av langt tidsforbruk ved utarbeidelsen av finansielle rapporter. Dette føler selskapene seg igjen i:

Det som er tidskrevende er å hente inn alle tallene. Vi har selskaper i utlandet med regnskaps- og økonomiavdelinger som rapporterer inn til oss. Vi må klare å få tallene effektivt inn, for så å konsolidere det internt mellom hver av avdelingene til forskjellige

kurser. Vi har ikke klart å komme over noe program vi kan bruke til å lage disse notene. Så alt blir bygget i Excel. (A2)

Henting og bearbeiding av dataene blir det brukt mye tid på, og mangelen på programvare for slike operasjoner, kan tyde på at teknologiske nyvinninger ikke har hengt med på området. Selskapene er opptatte av at informasjonen som blir ført inn i første omgang er riktig, slik at de slipper å bruke ressurser på korrigerer i etterkant. Omfattende korrigeringer kan bli oppfattet negativt hos brukerne.

Videre kom det frem under samtlige intervjuer at årsregnskapet ikke er den primære kanalen for effektiv kommunikasjon av regnskapsinformasjon. Når årsregnskapet først kommer ut har det allerede blitt publisert fire kvartalsrapporter for året. Det har vært løpende rapporteringsplikt ovenfor Oslo Børs, regulert av verdipapirhandelloven, og selskapene har hatt tett kontakt med investorene sine gjennom investor relations (IR) arbeidet. Finansiell informasjon kan kommuniseres gjennom en rekke ulike kanaler (Brennan & Merkl-Davies, 2018), og innholdet i årsregnskapet er på mange måter gammelt nytt:

Årsregnskapet er egentlig gammelt nytt når den publiseres og mer et formalkrav og supplement for de som er interesserte i spesifikke detaljer. (B4)

Ikke alle selskapene var enige i at årsregnskapet kun er et formalkrav, men de var alle tydelige på at man ikke skal trekke inn ny informasjon som ikke allerede har blitt nevnt i løpet av regnskapsåret. Ny informasjon kan nemlig forvirre brukerne, og øker sannsynligheten for at selskapet motsier seg selv. De var alle enige om at årsregnskapet kan fungere som en god oppsummering av regnskapsåret.

I forhold til notene i årsregnskapet hadde selskapene inntrykk av at det var begrenset interesse rundt disse, og at måten selskapene setter opp notene «ikke akkurat slår ut på aksjekursen». Et par av selskapene følte at brukernes interesse av årsregnskapet hovedsakelig omhandlet resultatet, balansen og kontantstrømoppstillingen, og hvis de ikke fant aktuell informasjon her så kunne de se videre hen til notene. Et av intervjuobjektene hadde fått tilbakemelding av en analytiker om at viktig regnskapsinformasjon ikke skal skjules i notene:

Vi fikk gode skussmål fordi vi hadde lagt IFRS 16 forpliktelsene over på balanseforsiden og ikke bare lagt den langt inni notene. For meg tyder det på at brukerne ikke leser

---

notene. Og hvorfor skal jeg da bruke notene til å kommunisere når jeg da føler at det ikke er det de leser? (B1)

En del av utfordringen med kommunikasjon gjennom årsregnskapet og notene, er at kommunikasjonen er en enveismonolog fra produsent til bruker (Brennan & Merkl-Davies, 2018; Grunig & Hunt, 1984). Ved slik kommunikasjon kan ikke brukerne være delaktig i selve kommunikasjonen, samt at informasjonen utarbeides på standard format. I tillegg publiseres årsregnskapet senere enn kvartalsrapportene. Historisk finansiell rapportering er en ferskvarer (Deloitte, 2019b), og i denne henseende vil kvartalsrapporteringen være av større nytte for primærbrukerne enn årsregnskapet.

Selv om selskapene anser nytten til årsregnskapet som begrenset, snakket flere varmt om årsrapporten. Denne fungerer som en god kommunikasjonskanal til å gi informasjon om selskapets drift, hvilket tiltak selskapet iverksetter for miljøet og tilsvarende. Årsrapporten blir ikke regulert av IFRS og er dermed enklere å lese for brukerne med begrenset regnskapsforståelse. Slike brukere følger antakeligvis ikke selskapet tett i løpet av året, og kan ha nytte av den årlige oppdateringen årsrapporten gir.

4.2.4 Kost og kost-nytte vurderinger

Kostnadsvurderinger knyttet opp mot notene virker det å være lite fokus på. Regnskapsprodusentene har en innstilling om at det koster det, det koster. Avhengig av størrelse har selskapene et sted mellom to til fire ansatte til utarbeidelse av årsregnskapet og rapporten i konsernet. Det er dermed naturlig begrenset hvor høye kostnadene kan bli. To av selskapene nevnte at de bruker ekstra ressurser på struktur og design i årsrapporten, for å forbedre leservennligheten og dermed øke interessen for rapporten.

En slik begrensning er det også for de proprietære kostnadene, da ny informasjon ikke inkluderes i årsregnskapet. Eneste eksemplet vi fikk på sensitiv informasjon i årsregnskapet, var et av selskapene som publiserte tilleggsinformasjon i en note om produktene sine til interne og eksterne formål.

Selskapene, hovedsakelig styret, tar med jevne mellomrom vurderinger på hvorvidt informasjon er for sensitiv til å publiseres gjennom IR-arbeidet. Oppfatningen blant de fleste er at de generelt går ut med mye informasjon, og at de går ut med informasjon så langt det ikke skader dem selv. Det er fokus på at transparens er bra for virksomheten. Dette kan stemme

overens med Verrecchias (1983) funn om at tilbakeholdelse av informasjon blir tolket negativt, uavhengig av om informasjonen som blir tilbakeholdt er positiv eller negativ. Det er også andre teorier som fanger opp viktigheten av transparens, blant annet signalteorien (Hughes, 1986; Morris, 1987; Spence, 1973) og agentteorien (Jensen & Meckling, 1976). Økt transparens reduserer informasjonsasymmetrien og kapitalkostnaden i selskapet, samt agentkostnaden for ledelsen.

Bortsett fra regnskapsprodusentene oppfattelse av at de generelt går ut med mye informasjon, føler de lite på kost-nytte vurderingen:

Jeg kommer ikke på at vi har hatt en diskusjon som har gått på akkurat avveiningen mellom kost-nytte. Hvis analytikerne våre bare hadde tatt til seg all informasjonen som var tilgjengelig så hadde det vært kjempefint. Det er mer enn nok de kan ta til seg, men de bruker ikke så masse tid på oss (A3)

4.2.5 Tiltak for effektivisering av notene

Flere av selskapene trakk frem at de har fått friere tøyler til å sette sitt eget preg på utformingen og strukturen av notene:

Ja, det har vært et skift. Nå er vi mer sånn «hva er god informasjon å gi?». Det jobber vi ganske mye med. At vi skal være åpen og gi et troverdig bilde. Så det kommer også fra ledelsen at dette er viktig. (A2)

Selskapene trekker frem at det har vært et skift de siste årene, der de har iverksatt forskjellige tiltak og prosjekter for å effektivisere kommunikasjonen i årsregnskapet og årsrapporten. Blant annet sikre at det er en gjennomgående rød tråd i rapporten. Det varierer stort i hvilken grad selskapene faktisk utnytter friheten, og samtlige fremhevet at friheten gjelder innenfor kravene til IFRS og revisor.

Ulike tiltak ble nevnt, og flere gikk igjen i svarene vi fikk. Det var flere som ønsket å rydde opp i prinsippnoten. Der må selskapene opplyse om viktige regnskapsprinsipper lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet, slik som målegrunnlaget og andre prinsipper relevante for brukernes forståelse (IAS 1.117). Prinsippnoten har en tendens til å gå over flere sider, og vanlig praksis er å legge den inn først. Prinsippnoten blir fort tung og kan virke forstyrrende

---

for den røde tråden. Noen av selskapene valgte derfor å splitte opp prinsippnoten, slik at hvert regnskapsprinsipp ble tilknyttet den relevante noten:

Før hadde vi fem-seks sider med liten skrift med alle prinsippene i starten. Dette var ikke veldig leservennlig. Nå har vi fått det mye mer leservennlig, da alt som er relevant er knyttet til de respektive notene. Vi har fått gode tilbakemeldinger på dette. (A1)

Et annet selskap vurderte hvorvidt prinsippnoten skulle plasseres til slutt, for å gjøre den mindre forstyrrende i teksten. Det ble også nevnt at prinsippnoten bør være enkel og oversiktlig, samt at det må være sammenheng i prinsippnoten med de resterende notene.

I tillegg til å effektivisere prinsippnoten, hadde flere fokus på at språket i notene skal gjøres mer forståelig. Dette kan gjøres gjennom å redusere innholdet av fagterminologi, samt forsøke å gjøre teksten mindre mekanisk, mer tydelig og presis:

Vi jobber mye med språket i årsregnskapet for at det skal være korrekt og presist. Vi har hatt noen diskusjoner på om vi skal bruke minoritet eller ikke-kontrollerende eiere. Nå har vi begynt å bruke begge, vel? Vi bruker av og til noen år på å vende brukerne våre til de nye begrepene, og så bytter vi kanskje litt senere, men ikke helt sånn i starten. (A3)

Et viktig tiltak for å effektivisere kommunikasjonen i notene er å fokusere på språket, og hvordan teksten kan bli mer lesbar (Brennan & Merkl-Davies, 2018; Cornelissen, 2014; Isenmann et al., 2007). Flere intervjuobjekter uttrykte frustrasjon vedrørende den pålagte ordbruken. Dette kommer vi tilbake til.

Andre tiltak var minst mulig gjentakelser av informasjon i notene, samt sette opp notene slik at de viktigste kommer først. Begge disse tiltakene knytter seg tett opp mot relevans-begrepet, og bekrefter at relevans er et gjennomgående kriterium som er viktig for flere av selskapene i utarbeidelsen av notene.

4.3 Informasjonsformidlingsproblemet og andre utfordringer

I siste del av intervjuet presenterte vi informasjonsformidlingsproblemet for intervjuobjektene, samt IASBs to tiltak for effektivisering. Her var vi interessert i innspillene deres vedrørende problematikken. Helt til slutt legges frem utfordringer med IFRS-regnskapet, som gjennomgående ble nevnt av intervjuobjektene.

4.3.1 Informasjonsformidlingsproblemet

Knyttet opp mot noteopplysningene er informasjonsformidlingsproblemet en situasjon med for mye bruk av boilerplate, repetisjon av informasjon og økning av volum (EY, 2014, s. 2). I en situasjon som denne blir det vanskeligere for brukerne å trekke ut relevant informasjon (White, 2013), og notene blir truffet av problematikken. IASB anerkjenner kritikken, og lanserte Disclosure Initiative som tiltak for å redusere omfanget av notene og effektivisere kommunikasjonen i regnskapet (IFRS Foundation, 2014).

Samtlige selskaper var enige i at dette er et generelt problem som eksisterer i dagens IFRS-regnskap, og kjente seg igjen i situasjonen som beskrives. Flere føler på sjekklisttilnærmingen, og i samsvar med uttalelsen til formannen i IASB, Hans Hoogervorst (2017), er problemet økende ettersom nye standarder og flere krav blir introdusert:

Så kommer det en ny standard – for eksempel IFRS 16 om leasing. Så blir det postering, postering, postering. Det gjør jo det. Blir bare mer og mer. Kommer det en ny standard, så blir det nye notekrav. Så det blir ganske omfattende. (A1)

En slik tilnærming, samt unnlattelse av skjønnsanvendelse, medfører at regnskapene blir mer mekaniske. Flere av intervjuobjektene uttrykte frustrasjon over krav de oppfatter som irrelevante, men som er påkrevd av revisor å inkludere. Her hadde et av selskapene gått mange runder med revisor for å få fjernet IFRS 15 noten, da den er irrelevant for selskapet. Et annet selskap ønsket å redusere omfanget av notene, men har hittil latt være å ta opp kampen med revisor.

Selv om samtlige selskaper anerkjente problematikken, var det to som kommenterte at tilstedeværelsen i deres regnskap var begrenset. De trakk frem at dette var bransjespesifikt, og fordi selskapene deres opererer i enklere bransjer, så blir regnskapene mindre omfattende og komplekse:

Jeg føler ikke vi har, verken mer eller mindre det vi har behov for. Jeg tror det har litt med bransjen å gjøre, for vi er jo i en relativt enkelt bransje med relativ enkel finansiering. Så det gjør at vi kommer bra i mål med å ikke ha altfor omfattende noteverk. Vi holder oss innenfor de kravene og retningslinjene vi har, samtidig som de gir en god presentasjon av selskapet. Så jeg tror at det er litt bransjespesifikt (B2)

Videre stilte et av intervjuobjektene spørsmål til hvorvidt det er IASB eller regnskapsprodusentenes feil at regnskapene følger en mekanisk tilnærming. Personen trakk frem at mange av kravene i regelverket antageligvis kunne vært fjernet dersom det hadde blitt gjort mer bransjespesifikt. Konsekvensen ville vært at regelverket hadde blitt mer omfattende. Økt bransjespesifisering av regelverket kunne muligens redusert omfanget av informasjonsformidlingsproblemet, men IFRS som et prinsippbasert regelverk (Scott, 2015, s. 20) åpner ikke opp for en slik mulighet. Imidlertid viser det seg at de amerikanske regnskapsstandardene for børsnoterte selskaper (U.S. GAAP), også har vokst i volum og opplevd økning av irrelevante noter de siste årene (FASB, 2014). Dette til tross for at de er bestående av mer bransjespesifiserte og regelbaserte standarder enn IFRS (Scott, 2015, s. 20).

Flere trakk frem fordeler med boilerplate-tilnærming ved utformingen av notene. For det første gjør en slik tilnærming utarbeidelsen enklere og gir økt grad av sikkerhet for regnskapsprodusenten. For det andre er det tidsbesparende, og knyttet opp mot efficiency-begrepet, så forsikrer selskapene at de ikke unødig sløser med ressurser. Og for det tredje gir det økt trygghet, forutsigbarhet og sammenlignbarhet i rapporteringen:

Det er ikke stor forskjell i teksten i 2018 og 2017 notene våre. Samtidig ser jeg ikke at det er noe ny informasjon heller. Jeg vil i hvert fall som leser av den informasjonen synes det var en fordel (B3)

4.3.2 IASBs tiltak for effektivisering

To viktige prosjekter i Disclosure Initiative er presentasjonsprinsippene og vesentlighetsprosjektet. Presentasjonsprinsippene består av syv prinsipper for hvordan informasjon effektiv kan kommuniseres i regnskapet, og ble lagt frem i diskusjonsnotatet «Principles of Disclosure» (IASB, 2017a). Vesentlighetsprosjektet bestod blant annet av to delprosjekter. Det ene ble fullført i 2018, og gikk ut på å tydeliggjøre vesentlighetsdefinisjonen i standardene (IASB, 2018c). Det andre ble ferdigstilt i 2017, og resulterte i «Practice Statement 2: Making Material Judgements» (IASB, 2017b), en ikke bindende veiledning for hvordan vesentlighet skal anvendes i utarbeidelse av regnskap.

Omtrent halvparten av intervjuobjektene hadde hørt om prosjektene, og uttrykte at de ser potensiale i tiltakene. Tre av intervjuobjektene satte pris på økt klarhet vedrørende vesentlighet, da personene selv synes slike vurderinger tidvis kan være vanskelig. Dette er forståelig, da vesentlighetskonseptet skal baseres både på kvalitative og kvantitative faktorer

(IASB, 2015, pkt. 25), og kan bli ansett som lite transparent (Edgley, 2014). I revisjonsbransjen er vesentlighet et innarbeidet konsept (Kristensen, 2015), men regnskapsprodusentenes behov for økt klarhet tyder muligens på at vesentlighetskonseptet fortsatt er i startfasen i regnkapsbransjen.

Intervjuobjektene var også positive til IASBs syv prinsipper for effektiv kommunikasjon. Flere mente de allerede følger prinsippene ved utarbeidelsen av notene, spesielt ikke-duplisering av informasjon og rekkefølgen på notene. Det å beskrive informasjonen enkelt og direkte ble også trukket frem som et viktig prinsipp. De hadde lite å sette fingeren på vedrørende de resterende prinsippene, og synes disse virket fornuftige. Et av intervjuobjektene hadde følgende kommentar:

Jeg vil jo si at dette her er som laget for oss. Det er ingen prinsipper som går an å være uenig i her, og dette her kommer ikke som nye nytt for oss. Det passer veldig godt med den type tankegang vi har i utgangspunktet. (A3)

Selskapene synes prinsippene virker gode, og baktanken til IASB er at prinsippene skal bistå produsentene med bedre skjønnsanvendelse, for slik å redusere den mekaniske bruken av standardene (IASB, 2017a, pkt. 1.7-1.9). Selv om det var enighet i at prosjektene har potensiale, stilte flere av intervjuobjektene seg kritiske til IASB. Veiledningene virker for teoretiske og lite praktiske, og flere savnet forklaring på hvordan IASB tenker notene faktisk skal bli fremstilt etter disse veiledningene. Funnene til Hellmann et al. (2018) viser at anvendelse av det prinsipielle kan resultere i varierende fremstilling av regnskapsinformasjon, og dersom IASB ikke er konkrete nok kan dette redusere sammenlignbarheten på tvers av selskapene. Flere uttrykte også bekymring for at revisor i siste instans ville sette ned foten grunnet den økte skjønnsanvendelsen veiledningene medbringer. Det ble trukket paralleller mellom veiledningene og implementering av nye standarder, eksempelvis IFRS 16:

Revisjonsselskapene er jo ekstremt opptatt av at ingenting skal slå tilbake på dem hvis det er mangler. Så veiledningene bør helst være så konkrete som mulig. For det jeg opplever ved innføring av ny standard eller eksisterende standarder, er at det er rom for en del valg og tolkning. Eksempelvis i IFRS 16, så skal man dokumentere sine valg og avgjøre hva som skal klassifiseres som lease og ikke lease. Så det blir vanskelig når IFRS-standardene ikke alltid er like tydelige. Jeg tror de må være veldig tydelige på

---

dette, for ellers vil revisjonsselskapene uansett være redd for at dette ikke er tilstrekkelig, og kreve at all informasjon må inn. (B3)

Fra regnskapsprodusentenes synspunkt vil revisors håndhevelse begrense omfanget av skjønn disse kan utøve. Selv om det åpnes opp for større skjønnsanvendelse, slik som IFRS 16 eksempelet, vil det i realiteten sannsynligvis bli lite utnyttet. Dette fordi revisor, som ønsker å være på den sikre siden, ofte tolker kravene i standardene strengt.

4.3.3 utfordringer med IFRS

Gjennomgående i intervjuene kom det frem at det eksisterer utfordringer knyttet til utarbeidelsen av notene i IFRS-regnskapet. Revisor har hyppig blitt nevnt hittil, og vi ønsker derfor sette av plass til utfordringene selskapene opplever med revisors håndhevelse. I mange av scenarioene som ble lagt frem var det slik at revisor hadde en tendens til å sette ned foten, og bestemme hvordan en note skulle presenteres. Det kunne eksempelvis være at selskapene ønsket å gå ut med mer informasjon enn det revisor ønsket, eller det motsatte – at et selskap ikke ønsket å gå ut med informasjon fordi den var irrelevant, men fikk beskjed av revisor at det måtte formidles uansett:

Det blir ofte en sånn sak med revisor, der de mener «nei, du må ha mer informasjon». Vi prøver å fortelle revisor at informasjonen ikke er relevant for oss, men får til svar at «standarder sier at du må opplyse om det uansett». Dette synes jeg er unødvendig. (B3)

Revisor ønsker å være trygg på at regnskapet det skrives under på, inneholder all nødvendig informasjon. Dette virker å stemme overens med rapporten til ICAS og NZIA (2011, s. 10-11) der det kommenteres at revisor sannsynligvis foretrekker et mer omfattende noteopplysningsregelverk, da dette reduserer risikoen for feiltolkning av informasjon. Effektivisering av notene handler i stor grad om økte skjønsmessige vurderinger fra regnskapsprodusentene. Dette virker revisor å motsette seg. Det ble også trukket frem av et selskap at de opplever at ulike revisjonsselskaper håndhever IFRS-regelverket ulikt:

En konkurrent av oss har X som revisor, og det virker som de har åpnet opp for mer liberal tolkning av regelverket. De har i hvert fall mer valgfrihet i prinsipp, men det tillater ikke vår revisor. Jeg synes det er veldig uheldig når konkurrenten vår kan ta effekten rett på egenkapital, mens vi må ta det over resultat. Det er veldig irriterende

når revisjonsselskapene ikke er enige om reglene. Det gir heller ingen god sammenlignbarhet. (A3)

Dette er uheldig da selskapene vil føle seg ulikt behandlet, i tillegg til at det reduserer sammenlignbarheten. Likevel kan det være urimelig å forvente at alle revisjonsselskapene håndhever likt på alle punkter. Selskapet nevnte riktignok at slik forskjellsbehandling ikke skjer ofte.

Videre eksisterer det noen iboende utfordringer med IFRS som et prinsippbasert regelverk. Hensikten med et prinsippbasert regelverk er å åpne opp for en viss skjønnsadgang som skal gjøre regelverket mindre omfattende. Et av intervjuobjektene la det frem slik:

Det er nettopp denne skjønnsmessige vurderingen som er meningen at produsentene skal gjøre, og det er jo hele poenget med IFRS som et prinsippbasert regelverk. Og så viser vel historikken fra da IFRS kom i disse 12-15 årene at den skjønnsadgangen som produsentene skal gjøre for at IFRS skal fungere, i stor grad ikke blir gjort. (B1)

Skjønnsadgangen regelverket åpner opp for og revisors håndhevelse, virker å utgjøre et dilemma for regnskapsprodusentene. På den ene siden er det opp til produsentene å velge hvilken informasjon som skal inkluderes, ut ifra en vesentlighetsvurdering av deres egen virksomhet og bransje. På den andre siden, i samsvar med forskningen til Barker et al. (2013), virker håndhevelse av det prinsipielle å være vanskeligere enn det standardiserte. Dette medfører at økt skjønnsadgang reduserer verifiserbarheten. Det kan dermed bli en situasjon der det å høre på revisor og følge minstekravene i standardene, samt droppe de skjønnsmessige vurderingene, blir den kostnadseffektive måten å utarbeide notene på og den enkleste veien ut. Økt skjønnsutøvelse kan også åpne opp for skjuling av informasjon dersom det foreligger incentiver til dette (Barker et al., 2013). Et av selskapene nevnte at et sett med regelbaserte krav i standardene kan bidra med å forhindre dette.

Den siste utfordringen er språk. Det er nemlig slik at flere av intervjuobjektene følte på IFRS-ordbruken som tung og teknisk. Dette gjør det vanskeligere for produsentene å skrive forståelig, og vanskeligere for brukere å lese innholdet i notene:

Vi prøver å skrive mer forståelig, men vi sliter av og til med ting som er teknisk vrient. Nedskrivningsnoten, finansielle instrumenter og enkelte lengre noter er vanskelige å skrive på en måte som folk forstår. Det er noe det burde vært fokus på, men det er

---

vanskelig å løse fordi språket i standardene ikke nødvendigvis er det beste forbildet i forhold til forståelighet (B1)

Forskning viser at nøkkelen til effektiv kommunikasjon i notene er kommunikasjon som gjør informasjonen lesbar (Brennan & Merkl-Davies, 2018; Cornelissen, 2014; Isenmann et al., 2007). Økonomiske og juridiske sjargonger bør unngås (SEC, 1998), og IFRS sitt vanskelige språk og tekniske ordbruk bidrar lite til effektivisering av notekommunikasjonen. Revisor er også opptatt av at ordbruken skal være i henhold til regelverket:

Vi har på en måte ikke testet de grensene så mye mot revisor – spesielt i forhold til innhold vi synes er helt unødvendig. Og derfor hender det vi legger til en setning som er fullstendig uforståelig bare for at vi skal være i compliance (A3)

IASB virker å være opptatt av at ordbruken i standardene og rammeverket skal være presis, selv om dette tidvis virker å gå på bekostning av ordbrukens lesbarhet. Et eksempel som ble trukket frem er «ikke-kontrollerende eierinteresse» (IFRS 10 vedlegg A), som skal brukes i stedet for «minoritetsinteresse». Minoritetsinteresse er et mer innarbeidet begrep i norsk regnskapsføring, og muligens det beste for lesbarheten og kommunikasjonen i notene er at revisor og IASB blir tolerante i forhold til mer forståelig ordbruk.

5. Konklusjon

Denne oppgaven hatt som formål å undersøke hva norske, børsnoterte selskaper anser som effektiv kommunikasjon av noteinformasjon i årsregnskapet. Notene utgjør en vesentlig informasjonskilde i regnskapet (Kvifte et al., 2014), og effektivisering av notekommunikasjonen vil være et sentralt tiltak for å redusere det såkalte Disclosure Problem.

Flere av intervjuobjektene stilte seg undrende til hvorfor vi fokuserte på årsregnskapet og dets noter. De var enige i at problemstillingen var interessant, men uttrykte at fokuset deres hovedsakelig ligger på andre kommunikasjonskanaler. Børsnoterte selskaper er pålagt å rapportere hyppig overfor Oslo Børs, og kvartalsrapportene ble gjennomgående nevnt som sentrale. Når årsregnskapet kommer ut skal ikke denne inneholde ny informasjon, annet enn det som allerede har blitt rapportert gjennom regnskapsåret.

Vi ble overrasket over at selskapene nedtonet viktigheten av årsregnskapet og dets noter, i den grad de gjorde. I Norge er det kun børsnoterte selskaper som er pålagt å følge IFRS kravene (jf. regnskapslovens § 3-9), og det fulle omfanget av regelverket kommer kun til uttrykk gjennom årsregnskapet. Kvartalsrapportene er også IFRS-regulert, men følger en forenklet regulering angitt av IAS 34.8. Årsregnskapets rolle og viktighet er antageligvis større i ikke-børsnoterte selskaper, da regnskapet for slike selskaper er den primære kommunikasjonskanalen av finansiell informasjon. Imidlertid er ikke slike selskaper pålagt IFRS-kravene. Hvorfor er det slik at de eneste som er pålagt å følge IFRS, kun ser en begrenset nytte av årsregnskapet og dermed det fulle omfanget av regelverket? Og er således viktighet av årsregnskapets noter også begrenset?

En mulig løsning kan være knyttet opp mot funnene i artikkelen til Kvifte et al. (2014), der det kom frem at både analytikere og investorer anser nytten av notene å være større enn økonomisjefene. En grunn til dette kan være at brukerne alltid vil ønske tilgang på mer informasjon, uten å ta stilling til kostnaden dette medfører for regnskapsprodusentene. Videre er brukerne den primære årsaken til at regnskap blir utarbeidet, og en annen årsak til dette gapet kan skyldes at regnskapsprodusentene ikke har god nok forståelse av brukernes informasjonsbehov. Dette samsvarer med våre egne funn; nemlig at regnskapsprodusentene kun har en generell oppfatning av hvem brukerne deres er og hvilke informasjonsbehov de har. Inntrykket vi sitter igjen med er at brukerne, spesielt analytikerne, er interessert i notene. Problemet virker hovedsakelig å skyldes at brukerne kommer for lite tilbake med kommentarer

---

og innspill på årsregnskapet og notene. Som en konsekvens av dette nominerer enkelte av selskapene seg til Farmandprisen for å få tilbakemeldinger.

Ved kommunikasjonen i notene virket selskapene å være opptatte av IASBs karakteristikk for effektiv kommunikasjon (IASB, 2018a, pkt. 7.2), uten at de nødvendigvis er oppdatert på begrepene. Spesielt gjelder dette for begrepet dekkende fremstilling (faithful representation), og delvis forståelighetsbegrepet. De sekundære og primære karakteristikkene er viktige, ikke nødvendigvis fordi IASB har nevnt de, men fordi konseptene i seg selv er sentrale for den effektive kommunikasjonen i regnskapet. Videre har selskapene de siste årene iverksatt diverse tiltak vedrørende notene for å effektivere disse. Tiltakene som går mest igjen er å rydde opp i prinsippnoten, skrive mer forståelig, ha de relevante notene først og redusere gjentakelser. Dette er gode tiltak som vil øke notenes lesbarhet (Brennan & Merkl-Davies, 2018), og effektivisere kommunikasjonen. I tillegg er selskapene opptatte av kommunikasjonen i årsrapporten, og at det skal være en rød tråd i denne. Videre bryr de seg lite om kost og kost-nytte vurderinger vedrørende årsregnskapet og notene. Dog er flere av intervjuobjektene opptatte av å arbeide så kostnadseffektivt som mulig i selve regnskapsutarbeidelsen, slik som i datainnsamlingsprosessen og ved konsolideringen av informasjon. Slike prosesser er per i dag delvis manuelle, og fremtidens teknologiske løsninger har mye potensiale på området.

I utgangspunktet skal kravene i standardene tilrettelegge for bruk av skjønn, slik at produsentene selv kan vurdere hva som skal inkluderes i årsregnskapet. Tanken er god og sentral for IFRS som et prinsippbasert regelverk (Bradbury & Schröder, 2012). Selv om selskapene har iverksatt diverse tiltak for å effektivisere kommunikasjonen i notene, tyder funnene våre på at skjønnsadgangen i liten grad blir utnyttet. En av faktorene regnskapsprodusentene trakk frem som årsak er revisor. Revisor, i gjennomføring av jobben sin, ønsker å være trygg på at det som skrives under ikke slår tilbake på dem selv. Konsekvensen av dette blir at revisor velger å tolke reglene strengt. Selskapene som ønsker å utøve skjønnsadgangen sin, vet at dette vil resultere i en dragkamp med revisor.

Det virker å være et dilemma mellom IFRS som et prinsipielt regelverk på den ene siden og revisors håndhevelse på den andre. For å bistå produsentene i skjønnsanvendelse har IASB kommet med en rekke initiativer, blant annet bestående av en veiledning vedrørende vesentlighetsanvendelse (IASB, 2017b), og forslag til syv prinsipper som skal effektivisere kommunikasjonen (IASB, 2017a). Tiltakene anses som gode men ikke konkrete nok, og

revisors håndhevelse kan bli en utfordring her. Det er derfor usikkert hvorvidt initiativene vil ha en merkbar effekt, og om de kan bidra med å redusere omfanget av notene.

Revisor alene kan neppe bebreides for at notene i dag ikke kommuniseres på en mer effektiv måte. De har en jobb å gjøre, og ønsker betryggende sikkerhet i jobben de gjør. En annen faktor som ble trukket frem, er usikkerheten som eksisterer vedrørende implementering av nye standarder – slik som IFRS 16 i år eller IFRS 15 i fjor. Selv om standardene åpner opp for valgmuligheter, er selskapene usikre på hvilken informasjon som skal formidles i notene. Dette kan tyde på at IFRS-standardene muligens er skrevet for vanskelig, og at markedsaktørene til en viss grad selv må finne ut hvordan standardene skal følges. En tredje faktor er at IFRS-regnskapet skal tilrettelegge for økt sammenlignbarhet på tvers av selskaper. Sammenliknbarhetskonseptet i IASB innebærer at ulike forhold ikke skal tvinges inn i samme format, og blant annet skal informasjonen bli gjort enhetsspesifikk så langt det lar seg gjøre (IASB, 2018a, pkt. 7.6a). Vår oppfatning er likevel at regnskapsprodusentene har en strengere fortolkning av konseptet enn IASB, som medfører økt bruk av sjekkløst tilnærming og såkalt boilerplate av notene.

Situasjonen er utvilsomt sammensatt, og flere momenter er medvirkende til at informasjonsformidlingsproblemet har oppstått. Muligens er tilsynsmyndighetene for streng i sin kontroll av revisor? Kanskje er det brukerne som er for dårlige til å informere hvilken informasjon de har behov for? Eller er det IASB som har feil innfallsvinkel ved utarbeidelse av standardene? Uansett bidrar den kompliserte og tekniske IFRS-ordbruken lite med å gjøre regnskapet mer lesbart. Økt aksept for alternativ ordbruk og mer forståelig språk vil kunne være et godt sted å begynne for å effektivisere kommunikasjonen i notene.

Avslutningsvis har vi tre forslag til videre forskning. For det første kan et større utvalg intervjues, slik at bransjeforskjeller og bransjepraksiser vedrørende notene kan fremheves. For det andre vil intervju av analytikere, investorer, revisorer og standardsettere, i tillegg til regnskapsprodusentene, gi en dypere innsikt vedrørende tematikken. For det tredje kan notene i kvartalsrapportene også inkluderes, og undersøkes hvorvidt notene kommuniseres likt/ulikt i kvartalsrapporten og årsregnskapet.

---

6. Appendiks

6.1 Intervjuguide

Bakgrunn

1. Hva slags utdanning har du?
2. Hvor lang erfaring har du innenfor regnskap?
3. Hvor lenge har du jobbet med utarbeidelsen av regnskap i dette selskapet?

Noteopplysningenes rolle i regnskapet

1. Hvorfor har dere valgt å presentere årsregnskapet deres slik dere gjør?
2. Hvilken informasjonsverdi tror du deres tilnærming vil ha for deres brukere?
  - Hvem anser dere som deres brukere?
3. Hvor lenge har dere hatt presentasjonen av noteopplysningene slik?
4. Hvor frie tøyler, utenom kravene/regelverket i IASB, har du på utformingen av noteopplysningene?

Effektiv kommunikasjon av noteopplysninger

IASB sin fortolkning av effektiv kommunikasjon, er at noteopplysningene skal være relevante og dekkende fremstilt. Det er dog verdt å nevne her at det kan være en avveining mellom det at notene er relevante kontra at de har en dekkende fremstilling.

1. Er dere bevisst disse kriteriene ved utarbeidelsen av noteopplysningene?

Videre sier IASB at noteopplysningene skal være sammenliknbar og forståelig.

2. Er dere bevisst disse kriteriene ved utarbeidelsen av noteopplysningene?
3. Blir dere påvirket av andre i bransjen eller andre (revisor/tilsynsmyndigheter) ved utarbeidelsen av noteopplysningene?

Kost-nytte-elementet

Det å utforme komplekse og relevante noteopplysninger krever tid, ressurser og en viss risiko for at sensitiv informasjon som blir presentert kan bli utnyttet av konkurrentene.

1. I hvilken grad legges det vekt på slike kostnadsfaktorer ved utformingen av noteopplysningene?

Samtidig er det å gi informasjon positivt, da dette kan føre til mer kapital inn i selskapet, samt at det øker transparentheten og reduserer informasjonsasymmetrien.

2. Er avveilingen mellom nytten ved å dele informasjon og kostnaden ved å dele informasjonen, noe dere er bevisst ved utforming av notene?

«Disclosure overload» og tiltak for effektivisering

I de siste par årene har IASB fått kritikk om at regnskapene har blitt for lange og altfor omfattende. Innenfor noteopplysningene har det blitt trukket frem at regnskapene har disclosure overload, der selskapene opplyser mye irrelevant informasjon, samt at presentasjonen av informasjonen har tendenser av mekanisk tilnærming (såkalt boilerplate).

1. Er dette noe dere kjenner dere igjen i?
2. Basert på deres oppfatning; deler brukerne deres samme syn på dette?
3. Har dere tiltak for å effektivisere kommunikasjonen? / Hvilke tiltak tror dere vil effektivisere noteopplysningene?
4. Har brukerne indirekte, gjennom sine ønsker, vært med og påvirket presentasjonen av noteopplysningene?

IASB har lansert flere prosjekter de siste årene for å redusere det omtalte disclosure overload. To av prosjektene er økt bruk av prinsipper ved utarbeidelse av notene (principles of disclosure), og et vesentlighetsprosjekt.

5. Har dere hørt om disse prosjektene?
6. Tror dere disse prosjektene har potensiale, og er det utfordringer dere ser for dere med anvendelse av slike prinsipper og vesentlighetsvurderinger i utarbeidelsen av notene i deres selskap?
7. Anser dere dette som viktige tiltak for å effektivisere notene?
8. Er det sannsynlig at dere i fremtiden faktisk vil anvende dere av disse veiledningene?

Litteraturliste

- Akerlof, G. A. (1970). The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, 84(3), 488-500. doi:10.2307/1879431
- American Accounting Association (AAA). (1966). *A Statement of basic accounting theory*. Sarasota, Fla: American Accounting Association.
- American Institute of Certified Public Accountants (AICPA). (1973). *Objectives of financial statements*. New York: American Institute of Certified Public Accountants.
- American Institute of Certified Public Accountants (AICPA). (1992). *Academic preparation to become a certified public accountant*: American Institute of Certified Public Accountants.
- Arrow, K. J. (1963). *Social choice and individual values* (2nd ed. Vol. 12). New York: John Wiley & Sons.
- Barker, R., Barone, E., Birt, J., Gaeremynck, A., McGeachin, A., Marton, J., & Moldovan, R. (2013). Response of the EAA FRSC to the EFRAG/ANC/FRC Discussion Paper: Towards a Disclosure Framework for the Notes. *Accounting in Europe*, 10(1), 1-26. doi:10.1080/17449480.2013.772715
- Baskerville, R., & Evans, L. (2011). *The darkening glass: Issues for translation of IFRS*: The Institute of Chartered Accountants of Scotland.
- Bonsall, S. B., Leone, A. J., Miller, B. P., & Rennekamp, K. (2017). A plain English measure of financial reporting readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(2-3), 329-357. doi:10.1016/j.jacceco.2017.03.002
- Bradbury, M. E., & Schröder, L. B. (2012). The content of accounting standards: Principles versus rules. *The British Accounting Review*, 44(1), 1-10. doi:10.1016/j.bar.2011.12.003
- Brennan, N., & Merkl-Davies, D. (2018). Do firms effectively communicate with financial stakeholders? A conceptual model of corporate communication in a capital market context. *Accounting and Business Research*, 48(5), 553-577. doi:10.1080/00014788.2018.1470143
- Bricker, R., & Chandar, N. (2012). Relevance, reliability and restricted security fair values: a look at investment trusts. *Managerial Finance*, 38(12), 1203-1225. doi:10.1108/03074351211271292
- Cadden, D., & Leuder, S. (2012). *Small business management in the 21st century*: Saylor Academy.
- Cambridge Dictionary. (2019). Efficient or effective? Accessed 19.september 2019 from <https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/efficient-or-effective>
- Cao, J., Chen, F., & Higgs, J. (2016). Late for a very important date: financial reporting and audit implications of late 10-K filings. *Review of Accounting Studies*, 21(2), 633-671. doi:10.1007/s11142-016-9351-5
- Cheung, E., & Lau, J. (2016). Readability of Notes to the Financial Statements and the Adoption of IFRS. *Australian Accounting Review*, 26(2), 162-176. doi:10.1111/auar.12087
- Coleman, J. S. (1994). *Foundations of social theory* (1st ed.): Harvard university press.
- Cornelissen, J. (2014). *Corporate communication : a guide to theory & practice* (4th ed.). Los Angeles, Calif: Sage.
- Darrough, M. N., & Stoughton, N. M. (1990). Financial disclosure policy in an entry game. *Journal of Accounting and Economics*, 12(1-3), 219-243. doi:10.1016/0165-4101(90)90048-9

- Davis, R., Couper, M., Janz, N., Caldwell, C., & Resnicow, K. (2010). Interviewer effects in public health surveys. *Health Education Research*, 25(1), 14-26.
- Deloitte. (2012). *Joined up writing - Surveying annual reports 2012*. Retrieved from <https://www.iasplus.com/en-gb/publications/uk/other/joined-up-writing-2014-surveying-annual-reports-2012>
- Deloitte. (2019a). Disclosure initiative — Overview. Accessed 10. desember 2019 from <https://www.iasplus.com/en/projects/major/disclosure-initiative-overview>
- Deloitte. (2019b). *Finansiell rapportering og digitalisering – hvordan ligger vi an i Norge?* Retrieved from https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/treg_rapportering_gir_galt_virk_elighetsbilde.html:
- Dennis, I. (2014). *The nature of accounting regulation* (Vol. 14). New York: Routledge.
- Dye, R. A. (1986). Proprietary and nonproprietary disclosures. (disclosure in corporate reporting). *The Journal of Business*, 59(2), 331. doi:10.1086/296331
- Edgley, C. (2014). A genealogy of accounting materiality. *Critical Perspectives on Accounting*, 25(3), 255-271. doi:10.1016/j.cpa.2013.06.001
- Ernst & Young (EY). (2014). *Disclosure effectiveness: What companies can do now* (October 2014). Retrieved from <https://www.eyjapan.jp/library/issue/us/gaap-weekly-update/pdf/GAAP-2014-11-06-02.pdf>
- Etzioni, A. (1964). *Modern organizations*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). (2017). *EFRAG's draft comment letter on the IASB's discussion paper DP/2017/1 Disclosure Initiative - Principles of Disclosures*. (08/06/2017). Retrieved from <http://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FDraft%2520comment%2520letter%2520on%2520IASB%2520DP-2017-1.pdf>.
- European Securities and Markets Authority (ESMA). (2017). ESMA publishes new Q&A on alternative performance measures guidelines. Accessed 25.11.2019 from <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-publishes-new-qa-alternative-performance-measures-guidelines>
- Farmandprisen. (2018). Komplette resultatliste 1955-2019. Accessed 02.oktober 2019 from <https://www.farmandprisen.no/beste-arsrapport/alle-resultater/>
- Farmandprisen. (2019). Farmandprisene og dens historie. Accessed 02.oktober 2019 from <https://www.farmandprisen.no/om/>
- Financial Accounting Standards Board (FASB). (1973). Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises. *Statement of Financial Accounting Concepts No. 1*.
- Financial Accounting Standards Board (FASB). (1980). Qualitative Characteristics of Accounting Information. *Statement of Financial Accounting Concepts No. 2*.
- Financial Accounting Standards Board (FASB). (2014). What You Need To Know About Disclosure Framework. Accessed 26.november 2019 from <https://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176164203721>
- Financial Reporting Council (FRC). (2015). *Clear & Concise: Developments in Narrative Reporting* (December 2015). Retrieved from <https://www.frc.org.uk/getattachment/f8edd6c0-55e8-4bb9-a846-3c4f20f8c5d1/Clear-and-concise-developments-in-narrative-reporting.pdf>
- Firth, M. (1979). Consensus views and judgment models in materiality decisions. *Accounting, Organizations and Society*, 4(4), 283-295.
- Flatland, M. (2019). Deloitte: Treg rapportering gir et galt virkelighetsbilde. Accessed 29.oktober 2019 from

---

<https://finansavisen.no/meninger/debattinnlegg/2019/10/18/7461470/deloitte-treg-rapportering-gir-et-galt-virkelighetsbilde>

- Georgiou, O., & Jack, L. (2011). In pursuit of legitimacy: A history behind fair value accounting. *The British Accounting Review*, 43(4), 311-323.
- Gore, P. (1992). *The FASB conceptual framework project, 1973-1985: An analysis*: Manchester University Press.
- Grunig, J. E., & Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Hansson, S. O. (2005). *Decision Theory: A Brief Introduction*. Stockholm: Royal Institute of Technology.
- Heitzman, S., Wasley, C., & Zimmerman, J. (2010). The joint effects of materiality thresholds and voluntary disclosure incentives on firms' disclosure decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 49(1), 109-132. doi:10.1016/j.jacceco.2009.10.002
- Hellman, N., Carensys, J., & Moya Gutierrez, S. (2018). Introducing More IFRS Principles of Disclosure – Will the Poor Disclosers Improve? *Accounting in Europe*, 15(2), 242-321. doi:10.1080/17449480.2018.1476772
- Hoogervorst, H. (2017). IASB Chair's speech: The times, they are a-changin'. Accessed 3.oktober 2019 from <https://www.ifrs.org/news-and-events/2017/09/iasb-chairmans-speech-the-times-the-are-achangin/>
- Hughes, P. J. (1986). Signalling by direct disclosure under asymmetric information. *The Journal of Accounting and Economics*, 8, 120.
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW). (2013). *Financial Reporting Disclosures: Market and Regulatory Failures - Information for Better Markets Initiative* (December 2013). Retrieved from <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/financial-reporting/information-for-better-markets/ifbm-reports/frd-final.ashx>
- Institute of Chartered Accountants in Scotland (ICAS), & New Zealand Institute of Chartered Accountants (NZICA). (2011). *Losing the excess baggage - Reducing disclosures in financial statements to what's important* (July 2011). Retrieved from https://www.icas.com/_data/assets/pdf_file/0017/2285/Losing-the-Excess-Baggage-ICAS.pdf
- International Accounting Standard Board (IASB). (2001a). IAS 1 Presentation of Financial Statements. In. IFRS Blue Book, 2019.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2001b). IAS 16 Property Plant and Equipment. In. IFRS Blue Book, 2019.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2001c). IAS 34 Interim Financial Reporting. In. IFRS Blue Book, 2019.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2001d). IAS 38 Intangible Assets. In. IFRS Blue Book, 2019.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2011). IFRS 10 Consolidated Financial Statements. In. IFRS Blue Book, 2019.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2015). IFRS Practice Statement: Application of Materiality to Financial Statements. *Exposure Draft ED/2015/8*.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2017a). Disclosure Initiative - Principles of Disclosures. *Discussion Paper DP/2017/1, IASB*.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2017b). IFRS Practice Statement 2: Making Materiality Judgements. *IFRS Practice Statement 2017/9*.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2018a). Conceptual Framework for Financial Reporting. *IFRS@ Conceptual Framework, IASB*.

-
- International Accounting Standard Board (IASB). (2018b). Conceptual Framework for Financial Reporting. *IFRS@ Conceptual Framework: Basis for Conclusion*.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2018c). Definition of Material (Amendments to IAS 1 and IAS 8). *Definition of Material 2018/8*.
- International Accounting Standards Committee (IASC). (1989). Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements.
- International Financial Reporting Standards Foundation (IFRS Foundation). (2014). IASB makes progress on improving the effectiveness of disclosure in financial reporting. Accessed 04. desember 2019 from <https://www.ifrs.org/news-and-events/2014/12/iasb-makes-progress-on-improving-the-effectiveness-of-disclosure-in-financial-reporting/>
- International Financial Reporting Standards Foundation (IFRS Foundation). (2019). Who we are. Accessed 25. november 2019 from <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/>
- Isenmann, R., Bey, C., & Welter, M. (2007). Online reporting for sustainability issues. *Business Strategy and the Environment*, 16(7), 487-501. doi:10.1002/bse.597
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3rd ed.): Cappelen Damm akademisk.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360. doi:10.1016/0304-405X(76)90026-X
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5th ed.). Oslo: Abstrakt.
- Jones, G. R. (2013). *Organizational theory, design, and change* (7th ed.). Upper Saddle River, N.J: Pearson Education.
- Kristensen, R. H. (2015). Judgment in an auditor's materiality assessments. *Danish Journal of Management and Business*, 79(2), 53-65.
- Kruzel, A. J. (1999). Sampling in qualitative inquiry. In B. F. Crabtree & W. Miller (Eds.), *Doing Qualitative Research* (2nd ed., pp. 33-47). Thousand Oaks, California: Sage.
- Kvifte, S. S., & Hansen, P. M. (2014). Struktur, skreddersøm og vesentlighet i finansregnskapet. *Praktisk økonomi & finans*, 30(4), 331-344.
- Kvifte, S. S., Oppi, N. S., & Hansen, P. M. (2014). Undervurderer regnskapsprodusentene betydningen av årsregnskaps-rapporteringen? *Magma - Econas tidsskrift for økonomi og ledelse*, 2014(1), 26-32.
- Leventis, S., & Weetman, P. (2004). Timeliness of financial reporting: applicability of disclosure theories in an emerging capital market. *Accounting and Business Research*, 34(1), 43-56. doi:10.1080/00014788.2004.9729950
- Malterud, K. (2002). Kvalitative metoder i medisinsk forskning – forutsetninger, muligheter og begrensninger. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening*, 2002(25), 2468-2472.
- Meuser, M., & Nagel, U. (2009). The expert interview and changes in knowledge production. In A. Bogner, B. Littig, & W. Menz (Eds.), *Interviewing experts* (pp. 17-42). London: Palgrave Macmillan.
- Morris, R. D. (1987). Signalling, Agency Theory and Accounting Policy Choice. *Accounting and Business Research*, 18(69), 47-56. doi:10.1080/00014788.1987.9729347
- Nerdrum, P. (1998). *Mellom sannhet og velferd. Ethiske dilemmaer i forskning belyst ved et eksempel*. Notat - Høgskolen i Oslo, avdeling for Økonomi-, Kommunal- og Sosialfag.
- Norske Finansanalytikerers Forening (NFF). (2019). Stockman-prisen: Tidligere vinnere. Accessed 22. oktober 2019 from <https://www.finansanalytiker.no/stockmanprisen/tidligere-vinnere/>
- Oslo Børs. (2019). Aksjer. Accessed 30. september 2019 from <https://www.oslobors.no/markedsaktivitet/#/list/shares/quotelist/ob/all/all/false>

-
- Regnskapsloven. (1998). *Lov om årsregnskap*. (LOV-1998-07-17-56). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56>.
- Richards, G., & van Staden, C. (2015). The readability impact of international financial reporting standards. *Pacific Accounting Review*, 27(3), 282-303. doi:10.1108/PAR-08-2013-0086
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2012). *Research Methods for Business Students* (6th ed.): Pearson Education M.U.A.
- Schroeder, R. G., Clark, M. W., & Cathey, J. M. (2019). *Financial accounting theory and analysis: text and cases* (12th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Scott, W. R. (2015). *Financial accounting theory* (7th ed.). Toronto: Pearson.
- Securities and Exchange Commission (SEC). (1998). *A Plain English Handbook: How to create clear SEC disclosure documents* (Vol. <http://www.sec.gov/pdf/handbook.pdf>). Washington, DC: The SEC's Office of Investor Education and Assistance.
- Spence, M. (1973). Job Market Signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(3), 355-374. doi:10.2307/1882010
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Staubus, G. J. (2000). *The Decision-usefulness Theory of Accounting: A Limited History* (1st ed.). New York: Routledge.
- Verrecchia, R. E. (1983). Discretionary Disclosure. *The Journal of Accounting and Economics*, 5, 179-194.
- Wagenhofer, A. (1990). Voluntary disclosure with a strategic opponent. *Journal of Accounting and Economics*, 12(4), 341-363. doi:10.1016/0165-4101(90)90020-5
- Wagner, J. M. (2019). Effectiveness and Efficiency of Disclosure: A Preparer's Perspective. *Schmalenbach Business Review*, 71(2), 271-278.
- White, M. J. (2013). The Path Forward on Disclosure. Accessed 03.oktober 2019 from <https://www.sec.gov/news/speech/spch101513mjw>
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications : design and methods* (6th ed.). Los Angeles: Sage.
- Yupeng, L., Zheng, W., & Ying, M. (2018). Institutional Ownership, Peer Pressure, and Voluntary Disclosures.(Report). *Accounting Review*, 93(4), 283. doi:10.2308/accr-51945